

ÖSTERREICHISCHE
NATIONALBIBLIOTHEK

704076-B

GI GIAMBENE

TRA LA ESPERANTA

LITERATURO

KVINDEK ELĈERPAĴOJ
EL MALSAMAJ VERKAĴOJ ESPERANTAJ

ROMO
PRESEJO « EDITRICE ROMANA »
Via della Fressa, 59-61
1907.

Prezo: 1 fr. 15 cent.
(afrankite).

704076-B

MALGRANDA ANTOLOGIO

TRA LA ESPERANTA LITERATURO

KVINDEK ELĈERPAĴOJ
EL MALSAMAJ ESPERANTAJ VERKAĴOJ
KOLEKTITAJ

DE

Prof. LUIGI GIAMBENE

Sekretario de "IMPERIOSA CIVITAS",
Roma Esperantista Societo

ROMO
PRESEJO « EDITRICE ROMANA »
Via della Freggia, 59-61
1907.

704076-B

93/37

Donato

J. G. Cesarini, Potenza

AL LIA NOBELA MOŠTO
GIACOMO DE MARTINO
SENATANO DE L'ITALA REGOLANDO
PREZIDANTO
DE LA « ISTITUTO COLONIALE ITALIANO »
LA KOLEKTINTO
DEDIČAS

3

I.

LA ESPERO.

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Perflugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al ^{glava}glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l' espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan ^{cerulano} rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l' homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

(El « Mejdunarodni Jazik Esperanto »
de Lud. Zamenhof).

II.

F A B E L O .

..... Klinu al mi la kapeton kaj aŭskultu .....

almenaŭ?
Kjam la dioj vizitadis ankoraŭ la homojn, atena
ĉu ĝi ĝuste fariĝis?
poeto verkis himnon por honori Zeŭson. Ĝi tiel
ĝojigis la koron de l' tondroĵetanto, ke li decidis
rekompenci la poeton laŭ grado de sia kontenteco.
ĉu ĝi ĝuste fariĝis?
Li do deiris de Olimpo teren, grandega kaj ra-
dianta, simila al suno, staranta super arbaro. La
poeto, sidiĝinte sur apudakva ŝtonego, kun la frunto
apogata sur la manplato, rigardis tiam la bluan
maran senfinaĵon kaj aŭskultis la unutonan bruon
de l' duondormaj ondoj, — bruon plenan de ebriig-
ebriiginta?
anta medito. Vidinte antaŭ si la sinjoron de l' tero
kaj de l' ĉielo, la poeto ektimis, sed Zeŭso ekparolis
afable: — Vi honoris min per kanto, kiu indas

mian gloron kaj mian sanktan potencon, — jen mi rekompencos vin. Mi donos al via parolo fortecon kaj ĉarmon: kiam ĝi sonos, la maro kvietiĝos kaj aŭskultos vin, la nuboj fluantaj sur la ĉielo haltigos sian flugon; mi donos al via parolo fortecon kaj ĉarmon: la plej noblaj homoj alportos al vi oron kaj purpuron, kaj vi estros ilin, kiel la gruo sian aron; la plej belaj virinoj donacos al vi siajn ruĝajn animojn kaj siajn korpojn, blankajn kaj bonodorajn. Mi faros vin riĉa, potenca kaj feliĉa.

Sed la poeto, skuinte la kapon, rediris:

— Patro de l' dioj kaj de l' homoj, via rekompenco superas la meriton de l' mortemaj homoj kaj indas vian senmortan kaj ĉiopotencan manon; tamen mi ne bezonas ĝin. Mi jam estas riĉa, potenca kaj feliĉa.

Ekmiris la olimpano.

— Kiel? — li demandis. — Sur viaj ŝultroj, poeto, mi vidas mantelon kovritan de polvo; sur viaj piedoj — polvon de malfacilaj kaj lacigantaj vojoj; kaj en viaj manoj — bastonon de l' migrulo. Malĝojo sulkigis vian frunton; en via buŝo loĝas maldolĉeco kaj ĉagreno. Ĉu vi salutis iam per rideto la oran veturilon de Helios? Vi estas sen hejmo, kiel birdo, kies nesto forbrulis; vi estas sola, kiel monta sovaĝa rozo sur ŝtonego, — kiamaniere vi estas riĉa, potenca kaj feliĉa? Kion vi posedas?

La poeto respondis:

— Unu virinan koron, kiu aŭskultas min.

La patro de l' dioj kaj de la homoj ridetis, kaj *irradiado* metante la *radianta* manplaton sur la ŝultron de l' poeto, diris:

— Sed se mi faros, ke ŝi ne aŭskultu vin?

— Tiam donu al mi la morton, — reparolis la poeto.

.....

Paŝoj Sed Pan, la disputulo, kiu kuŝis proksime en la densejo, kruciginte la kaprajn piedojn, forpelis de si la *muŝojn* per branĉeto de bonodora mirto, kaj murmuris per dika baso: *baso*

— Patro Zeŭso, tiam anstataŭ ŝi donu al li alian. *altri*

(El la « Pola Antologio » elektita kaj tradukita de Kabe; verkis K. Tetmajer).

III.

FIŜKAPTADO. *pezca*

porto Nun, mi devas diri ke Boulogne-sur-Mer estas la unua fiŝkapta haveno el Franclando. Ĝi posedas kelkajn centojn da ŝipoj, velaj kaj vaporaj, sur kiuj laboras 10.000 fiŝkaptistoj. La prezo de la fiŝo *pagamento* sendita de Boulogne aŭ vendita en la urbo atingis, dum 1903^a, 19.568.000 frankojn.

stafetono La foriro por la fiŝkaptado estas vidaĵo tre pen-trinda kaj interesa. Ĉiuj *rapidas* sur la bordoj kaj

ĉirkaŭ la ŝipoj; oni preparas la retojn, oni ruligas la barelojn, oni varmigas la kafon; virinoj, geknaboj, maljunuloj, ĉiuj volas helpi laŭ siaj fortoj. Fine, ĉio estas preta; la ŝipoj estas tuj forirontaj, ĉiu fiŝkaptisto estas je sia placo; la ŝiparo estas flag-^{bandoj}ornamita kiel dum festa tago; la vetero estas bela, la vento favora, kaj la ŝipoj ekforiras kune, kun diverskoloraj veloj, kvazaŭ aro da mevoj, respondante ^{gallienis} per kuraĝaj vortoj je la adiaŭaĵoj de la parencoj, kaj amikoj kunvenintaj laŭ longe la digoj kaj la marbordo. La esperema fiŝkaptisto foriras lasante sian edzinon, kaj siajn infanojn tro junajn por lin sekvi. La edzino laboras kaj preĝas: poste, je la reveno, la malriĉa fiŝkaptisto reeniras sian humilan loĝejon, kie li retrovas sian fortan kaj laboreman kunviv-^{ant}anton feliĉegan lin revidi.

Sed, ho ve! ĉu ili ĉiuj revenos? La maro estas perfida elemento: dolĉe movigata de la venteto, ĝi ^{maro} lulilas kviete, je la foriro, la barkon de la fiŝkaptisto, sed tuj kiam la ventego ekblovas, la oceano rompiĝas, furioziĝas kaj englutas senkompate tiujn ^{engolare in se} ŝipetojn kiujn antaŭ kelkatempo ĝi ^{venbrava} ŝajnis karesi. La maro pli malŝparas siajn riĉaĵojn ol la tero, ĝi donas ^{prodiga} ilin je kia ajn momento; sed, kiel la ŝanco, « tre ofte ^{falsa} ĝi vendas kion oni kredas ke ĝi donas ».

(El la « Kongresa Libro » de Paul Boulet).

IV.

KOMERCA LETERO.

Sinjoroj Hagerman kaj Halm, Stockholm.

Hamburg, la 4an de aprilo 1903.

stima
contento Vian ŝatatan skribaĵon de la 5^a lasta mi ricevis kaj al ĝia enhavo atentis. Estas por mi plezure, ke prezentiĝas denove okazo renovigi niajn oftajn kaj agrablajn komercorilatojn dum tempo tiel longa interrompitajn. Mi ne povis eviti observi tiun fakton, ke vi estas povintaj ricevi viajn komercajn objektojn pli malkare el Köbenhav'n kaj Lübeck, ol tie ĉi. Tamen por ekhavi ree komercan kun vi interrilaton, mi kalkulos la malplej eble grandan profiton kaj proponas al vi:

consignati 100 sakojn da bona mezakvalita Santos-kafo po 48 pfenigoj duonan kilogramon liverotajn en Hamburgo (t.e.: afrankite pri pakado, transporto ĝisŝipa kaj enŝarĝo en Hamburgo) tuj post ricevo de via telegratrespondo, pageblajn en Hamburgo post tri monatoj je 1 procenta rabato. *basso*

staty *campesano* Samtempe kiel tiun ĉi leteron mi sendas al vi specimenojn prenitajn el 10 malsamaj sakoj apartenantaj al tiu parto, kiun mi dediĉis al vi. Kiam vi estos posedintaj niajn specimenojn, vi konvinkiĝos ke la komercaĵo estas senescepte de bela kaj bonega kvalito.

Havante kelkajn proponojn samatempe, mi devas, kiel supre dirite, peti pri jesa aŭ rifuza respondo telegrafa.

Esperante ke la malalta prezo kaj bela kaj bonega kvalito igos vin fari mendojn, mi subskribas.

Kun alta estimo,

J. EBELING.

(Verkita de *Ahlberg*: El la « Komercaj Leteroj » de Berthelot-Lambert).

V.

LA LEONO KAJ LA MUŜETO.

« Forflugu, insekto senforta, besteto,
De l' ter' elkraĉita. » Tiele leono

Parolis iam al la muŝeto.

Ĉi tiu tuj ĝin al batalo elvokis:

« Ĉu pensas vi, ĝi diris, ke via

La reĝa nomo min tre timigas?

Multe pli ol vi boy' estas forta;

Mi ĝin laŭ mia volo kōndukas ».

Tuj ĝi, trumpetisto kaj same heroo,

Ekzumas por la atako,

Kaj, malantaŭen ekforfluginte,

Jen ĝi subite sur la leonon

Sin ĵetas kaj ĝin ekfrenezigas;

Jam la bestego ŝaŭmon el buŝo,

Fajretojn el siaj okuloj elĵetas,

Kaj forte blekegas. Jam ĉiuj ĉirkaŭe

Forkuras, ĉiuj sin kaŝas,
Jam ĉie regas granda teruro,
Kaj tian ^{teruro} timigon elfaras muŝeto. ^{elfari}
La muŝ' la leonon centloke atakas,
Jen pikas la dorson, jen pikas la buŝon,
Jen en la nazon eniras.

De l' best' la kolero fariĝas grandega,
Dum la malamik' ^{invisibile} nevidebla triumfas

Kaj ridas; ĉar per ungoj kaj dentoj
Sin mem la bestego sangade disŝiras,

Sur siajn flankojn brue frapadas ^{percutas} ^{batas}
La ^{ĉada} voston, kaj vane batadas l'aeron.

Sed baldaŭ pro sia koler' kaj laceco

Ĝi falas: jen ĝi preskaŭ pereis. ^{peris}
Venkinte, l' insekto glorege forflugas,

Kaj kiel zumis ĝi por l' atako, ^{maltrankvile}

Tiel ekzumas ĝi pro la venko.

Dum ĝin ĝi kuras ĉien anonci,
Jen ĝi aranean renkontas kaptilon, ^{agras}

Kie ĝi ankaŭ morton renkontas.

Sed kion instruas la fablo? Unue

La malamikoj la plej malgrandaj

Estas tre ofte la plej teruraj,

Kaj due, la sin el grava danĝero

Tirinta, en ia sengrava pereas.

(El la « Elektitaj Fabeloj de J. de la Fontaine »: trad. de G. Vaillant).

VI.

ARBITRACIO.

« La plej enhava difinaĵo, kiun oni povas doni pri arbitracio, estas la jena: ĝi estas la juĝo pri malkonsento, eldirata de tria persono elektita de la kontraŭuloj ». (E. Langlade).

En aferoj internaciaj, arbitracio estas la procedo kiun ^{interkonsento}alkuras regnoj, kiuj konsentas por peti iun, elektitan de ili kune, ke li decidu, per vera sentenco kiun akcepti ili promesas, pri malkonsento, kiun ili vane provis solvi per traktaĵoj neperaj, aŭ pri determinita kategorio de malkonsentoj, aŭ eĉ pri ĉiuj malkonsentoj, kiuj povos iam aperi inter ili. Oni povas sin tiel turni al juĝanto unuobla, aŭ al juĝantaro. Kiam registroj estas elektataj kiel arbitraciantoj, ili agas nur kvazaŭ privatuloj.

Rezultas el tio ke arbitracio povas esti *okaza* aŭ *konstanta*.

Arbitracio okaza estas tiu, kiun oni kondiĉas por solvi malkonsenton ekzistantan, laŭ reguloj, kiuj estas ĝenerale kondiĉataj por tiu sola malkonsento.

Arbitracio konstanta, . . . estas tiu, kiu celas solvi, laŭ reguloj antaŭfiksitaj, iajn kategoriojn de malkonsentoj apereblaj, aŭ ĉiajn malkonsentojn apereblajn inter la nacioj kontraktintaj (kelkafoje, krom determinataj esceptoj).

La traktatoj, kiuj fondas arbitracion konstantan estas do, fundamente, duspecaj, laŭ ke ili koncernas unu aŭ kelkajn kategoriojn de malkonsentoj aŭ ĉiajn specojn de malkonsentoj okazebblaj. Sed, plie, tiuj lastaj estas subdividataj per du klasoj, laŭ ilia formo.

(El la « Historio Resuma de l'Arbitracio Konstanta » de *Gaston Moch*).

VII.

PAROLADO ⁽¹⁾

Estimataj Sinjorinoj kaj Sinjoroj!

Mi salutas vin, karaĵ samideanoj, fratoj kaj fratinoj el la granda tutmonda homa familio, kiuj kunvenis el landoj proksimaj kaj malproksimaj, el la plej diversaj regnoj de la mondo, por frate premi al si reciproke la manojn pro la nomo de granda ideo, kiu ĉiujn nin ligas. Mi salutas vin ankaŭ, glora lando Francujo kaj bela urbo Bulonjo-sur-Maro, kiuj bonvole oferis gastamon al nia kongreso. Mi esprimas ankaŭ koran dankon al tiuj personoj kaj insti-

---

(1) Komenco de l' parolado farita de D-ro Zamenhof ĉe la Oficiala Malfermo de la Unua Universala Kongreso de Esperanto en Boulogne-sur-Mer, la 5^{an} de Aŭgusto 1905.

tucioj en Parizo, kiuj ĉe mia trapaso tra tiu ĉi glora urbo esprimis sub mia adreso sian favoron por la afero Esperanto, nome al s-ro Ministro de la publika instruado kaj al multaj diversaj sciencaj eminentuloj.

Sankta estas por ni la hodiaŭa tago. Modesta estas nia kunveno; la mondo ekstera ne multe scias pri ĝi, kaj la vortoj kiuj estas parolataj en nia kunveno, ne flugos telegrafe al ĉiuj urboj kaj urbetoj de la mondo; ne kunvenis regnestroj nek ministroj, por ŝanĝi la politikan karton de la mondo, ne brilas luksaj vestoj kaj multego da imponantaj ordenoj en nia salono, ne bruas pafalegoj ĉirkaŭ la modesta domo, en kiu ni troviĝas; sed tra la aero de nia salono flugas misteraj sonoj, sonoj tre mallaŭtaj, ne aŭdeblaj per la orelo, sed senteblaj por ĉiu animo sentema: ĝi estas la sonoj de io granda, kiu nun naskiĝas. Tra la aero flugas misteraj fantomoj; la okuloj ilin ne vidas, sed la animo ilin sentas; ili estas imagoj de tempo estonta, de tempo tute nova. La fantomoj flugos en la mondon, korpiĝos kaj potenciĝos, kaj niaj filoj kaj nepoj ilin vidos, ilin sentos kaj ĝuos.

En la plej malproksima antikveco, kiu jam de longe elviŝiĝis el la memoro de la homaro, kaj pri kiu nenia historio konservis al ni eĉ la plej malgrandan dokumenton, la homa familio disiĝis kaj ĝiaj membroj ĉesis kompreni unu la alian. Fratoj kreitaj ĉiuj laŭ unu modelo, fratoj, kiuj havis ĉiuj egalan korpon, egalan spiriton, egalajn kapablojn,

egalajn idealojn, egalan Dion en siaj koroj, fratoj, kiuj devis helpi unu la alian kaj labori kune por la feliĉo kaj la gloro de sia familio, tiuj fratoj fariĝis tute fremdaj unuj al aliaj, disiĝis ŝajne por ĉiam en malamikajn grupetojn, kaj inter ili komenciĝis eterna milito. En la daŭro de multaj miljaroj, en la daŭro de la tuta tempo, kiun la homa historio memoras, tiuj fratoj nur eterne bataladis inter si, kaj ĉia interkompreniĝado inter ili estis absolute ne ebla. Profetoj kaj poetoj revadis pri ia tre malproksima nebula tempo, en kiu la homoj denove komencos komprenadi unu la alian, kaj denove kuniĝos en unu familion: sed tio ĉi estis nur revo. Oni parolis pri tio, kiel pri ia dolĉa fantazio, sed neniu prenis ĝin serioze, neniu kredis pri ĝi.

Kaj nun la unuan fojon la revo de miljaroj komencas realiĝi. En la malgrandan urbon de la franca marbordo kunvenis homoj el la plej diversaj landoj kaj nacioj, kaj ili renkontas sin reciproke ne mute kaj surde, sed ili komprenas unu la alian, ili parolas unu kun la alia kiel fratoj, kiel membroj de unu nacio...

El la « Detala Raporto » verkita de *Fr. Schneeberger*.

VIII.

LA SURPRIZO.

« Venu tien ĉi! » aldonis mia onklo, irante al la fenestro.

« Kio kuŝas tie sur la strato? »

« Neĝo, » mi diris, « estas ja vintro ».

« Ĝuste! » li diris, « kaj la neĝo kaj la vintro pasos kaj la printempo alvenos, tamen ne subite sed grade iom post iom; kaj tiel ankaŭ fariĝas kun la somero kaj la aŭtuno tra la tuta jaro ĝis de nove la vintro proksimiĝas.

Kaj se nia Dia Sinjoro nin foje surprizas dum la vintrotempo per malvarma akra nordavento, tiam vi infanoj ekkaptas nazkatarojn kaj ni maljunuloj malvarmumas mortdanĝere. Sed tion faras nia Dio Sinjoro kaj li scias por kio ĝi estas bona.

Se tamen ni homidoj lin volas imiti, ni faras malspritaĵojn kaj nin igas absurdaj.

Ĝojoj kaj suferoj nin trafantaj neatendite estas dutranĉa glavo, kiu postulas fortan kapon kaj fortan koron por antaŭgardi, ke ĝi ne nin pereigu.

Jes, mia filo, ankaŭ la ĝojo, kiam ĝi venas neatendate havas kunguston — de tediĝo kaj embarasiĝo, se ĝi estas malgranda — de venonta malfeliĉo, se ĝi estas granda.

Rigardu la muelerviston, kiu ĵus portas la buŝelon da tritikfaruno en tiun domon. Se li gajnus

hodiaŭ la grandan premion en la loterio, li estus la plej malfeliĉa homo por la resto de sia vivo, kaj se morgaŭ la reĝo de Prusujo petus la manon de nia kuiristino — kion ŝi eble imagas esti okazebla, ĉar la malsaga kreitaĵo legas romanojn — tiam ŝi estus kiel reĝina ridindegaĵo por la tuta lando, ĉar ŝi estas kaj restos ĉifonema malzorgulino, kaj ŝi ne eĉ taŭgas por esti kuiristino.

Ĉiu prudenta kaj sperta terkulturisto diras, ke la jaro, kiu pasadas trankvile kaj regule, estas la plej benata kaj riĉa; kaj mi diras al vi: La plej feliĉa homa vivado estas tiu, kiu restas kiel eble plej multe libera de surprizoj. »

Tiam li turniĝis kaj lia bona gajema mieno estis fariĝinta malĝoja.

Nun mi scias, ke li estis prava.

Tiame mi ne jam volis lin tute kredi, sed lian parolon mi tenis parkere kaj por mi ĝi havis unu utilon:

Neniam dum mia vivo mi partoprenis en ia loterio.

(El « Kio povas okazi, se oni donacas surprize » de Fritz Reuter, trad. de F. E. Ĉefeĉ).

IX.

HAMLETO.

Ĉu esti aŭ ne esti, — tiel staras
Nun la demando: ĉu pli noble estas
Elporti ĉiujn batojn, ĉiujn sagojn *precie*
De la kolera sorto, aŭ sin armi
Kontraŭ la tuta maro da mizeroj
Kaj per la kontraŭstaro ilin fini?
Formorti — dormi, kaj nenio plu!
Kaj scii, ke la dormo tute finis
Doloron de la koro, la mil batojn,
Heredita de la korpo, — tio estas
Tre dezirinda celo. Morti — dormi —
Trankvile dormi! Jes, sed ankaŭ sonĝi!
Jen estas la barilo! Kiaj sonĝoj
Viziti povas nian mortan dormon
Post la forĵeto de la teraj zorgoj, —
Jen tio nin haltigas; tio faras,
Ke la mizeroj teraj longe daŭras:
Alie, kiu volus elportadi
La mokon kaj la batojn de la tempo,
La premon de l' potencaj, la ofendojn
De la fieraj, falson de la juĝoj,
Turmentojn de la amo rifuzita,
La malestimon, kiun seninduloj
Regalas al merito efektiva, —

Jes, kiu volus tion ĉi elporti,
Se mem, per unu ^{maniero} puŝo de ponardo, ^{pugnalo}
Li povus sin de ĉio liberigi?
Kaj kiu do en ^{mondo} ŝvito kaj en ĝemoj
La ŝarĝon de la vivo volus porti,
Se ne la tim' de io post la morto,
De tiu nekonata land', el kiu
Neniu plu revenas. Kaj pro tio
Plivolas ni elporti ĉion teran,
Ol flugi al mizeroj nekonataj.
La konscienco faras nin timuloj;
Al la koloro ^{klara} hela de decido
Aliĝas la paleco de l' pensado; ^{malbono}
Kaj plej kuraĝa, forta entrepreno
Per tiu kaŭzo haltas sendecide,
Kaj ĉio restas penso, sed ne faro.....
Sed haltu! Ha, la ĉarma Ofelio.....
Ho, nimfo, prenu ĉiujn miajn pekojn
En vian puran preĝon!.....

(El « Hamleto » de W. Shakespeare;
trad. L. Zamenhof).

X.

LA SUKERO.

Vi ankaŭ povas instrui tiel en la sekvanta leciono:

Oni faras sukeron per la sukeraj betoj

Oni detranĉas la supraĵon de la beto

Ĉar la supro de la beto ne enhavas sukeron

Oni sendas la betojn al la sukerfarejo

Oni lavas tie la betojn

Oni tranĉas la betojn en tre maldikegaj pecetoj

Oni elpremas la sukeron

Oni akiras sukon, ruĝan, dube ruĝan sukon

Tiu ĉi suko enhavas albuminon

Oni miksas kalkon al la dube ruĝa suko

La albumino malaperas *aperas*

Oni miksas karbon al la suko

Tiun ĉi fojon la kalko malaperas

Oni poste kuiras la sukon

La kristaloj de sukero aperas

Oni malaperigas la nekristalitan sukon per turbenoj

La kristaloj nur restas

Oni tiel akiras nepuran sukeron

Tial oni sendas la sukeron al sukerpurigejo

Oni kuiras la sukeron

Oni akiras dube verdan siropon

Oni senkolorigas la sukeron per « osta nigro » (osta-

La sukero kiun oni akiras estas pura [karbo]

Sed la tuta sukero ne estas pura
Kiel ĝi eliras el la filtrilo
Oni verŝas la sukeron en ^{konus}konusajn vazojn
Disponitaj kiel libroj en turnebla librujo (biblioteko)
Kaj kun la ^{pinto}pintoj malsupren
Oni verŝas la puran blankan sukeron sur la supron
La pura blanka sukero (siropo) trairas la konusajn
Ĝi senkolorigas la siropon en la vazoj [vazojn]
Kaj oni tiel akiras la sukeron kiun ni uzas.

(El « La Tutmonda Lernolibro por paroligi
Esperanton » de F. L. G. Maréchal).

XI.

ARITMETIKAĴOJ.

Nombrado. — Oni skribas nombron en *nombrad-sistemo* n-uma. En nombradsistemo dekuma, oni legas nombrojn, partiginte ilin po *sesciferaroj*; 10^6 estas *miliono*; 10^{12} *biliono*; 10^{18} *triliono*; k.t.p. Ekz., la nombro 18 239427 829001 312475 estos elparolata: 18 trilionoj, 239427 bilionoj, 829001 milionoj, 312475. ⁽¹⁾

---

(1) Laŭ kelkaj nacioj, 10^9 = biliono; 10^{12} = triliono, k.t.p. La sistemo enteksta estas pli internacia kaj pli oportuna.

Noto de l'aŭtoro.

En nombro neentjera, *n-ume* skribita, oni distingas la parton *entjeran*, kaj la parton *partuman* (aŭ *mantison*; aŭ parton *decimalan*, en sistemo dekuma), kiujn disigas la *komo*. Ĉiu cifero de la partumo estas *postfiguro* (aŭ *decimalo*, en sistemo dekuma).

Decimalfracio, ĉu *finita*, ĉu *simple perioda*, ĉu *mal-simple perioda*, egalas sian fracion *naskantan*.

Operacioj. — Oni *adicias* nombron *al* alia, *subtrahas* nombron *de* alia, *multiplikas*, *dividas* nombron *per* alia. ⁽¹⁾

Se $a + b = c$, a, b , estas *sumeroj*; a estas *pliigata* de b ; c estas *sumo*.

Se $a - b = c$, a estas *malpliigata* de b ; c povas esti nomata ĉu *diferenco*, ĉu *manko* ĉu *troo*, laŭ la vidpunkto.

Se $ab = c$, a, b estas *faktoroj*; c estas *produĉto*.

Se $a = bk + r$, a estas *dividato*; b , *dividanto*; k , *kvociento*; r , *resto*.

Multiplikon *per entjero*, dividon *ekzaktan* *per entjero*, oni ankaŭ nomas *obligon*, *onigon*.

Kiam oni *produktigas* nombrojn oni povas anstataŭi kelkajn el ili per ilia *produĉto kalkulita*. Oni provas *interŝanĝi* kelkajn faktorojn.

---

(1) *Aldoni, depreni, multigi, partigi*, estas vortoj malprecizaj de la komuna lingvo (kompreneble ankaŭ uzindaj en la matematika stilo).

Se $a = bc$ (a, b, c , entjeroj), a estas oblo de b kaj de c ; b kaj c estas onoj de a .

La produkton $1.2.... n = n!$ oni nomas faktorialo de n .

(El la « Matematika Terminaro » de Raoul Bricard).

XII.

ĈU LA LINGVO INTERNACIA POVAS ESTI LA LATINA?

Ni resumu kion ni diris.

Por fari el la lingvo latina lingvon Internacian *uzeblan por ĉiuj bezonantoj*, oni devus:

1^e Sur la kampo gramatika:

a) Plisimpligi la leksikologion laŭ tiaj proporcioj, ke per tiu ĉi sola fakto, la sintakso kaj la vortaro de la lingvo devus esti refaritaj.

b) Doni al la nova sintakso *ekstreman* simplecon, kiel en Esperanto.

2^e Sur la kampo vortara:

a) Enigi en la lingvon ĉiujn vortojn necesajn por la esprimo de l' ideoj kaj de l' aferoj, kiujn la Latinoj ne konis, observante por tio la principon de kiel eble plej granda internacieco en la elektitaj radikoj.

b) Forigi el la vortaro ^{malfacila} milojn da senutilaj vortoj, kiujn kelkaj afiksoj povas anstataŭi.

replaciri

c) Doni al ĉiuj vortoj nur unu sencon precizan.

Nu, kiam estus farita tiu laboro, *necesa, necesega*, ĉu oni ne ricevus novan lingvon, ankaŭ artefaritan, sed *ankoraŭ pli malfacilan kaj malpli internacian* ol Esperanto, ĉar multego da latinaj radikoj ne estas la elemento plej disvastigita en la civilizita mondo por la ideo, kiun ili esprimas?

Sed tiu laboro jam estas farita, kaj bone farita, de Esperanto, kiu saĝe konservis, kion la greka kaj latina lingvoj proponis kiel *internacian* en la ĉefaj lingvoj de l' mondo.

.....

Kaj oni ne kontraŭmetu al ni la sciencojn, kiuj uzis la lingvon latinan, nek la Eklezion, kiu ankoraŭ ĝin uzas, ĉar anstataŭ *liveri* argumenton kontraŭ ni, ili konfirmas, kion ni diris. Se ili ja povis uzi la lingvon latinan, ili tion povis nur ŝanĝante la signifon de multaj vortoj, kaj fiksante severege la sencon, kiun ili donis al ili. Tion inter aliaj atestas la specialaj vortaroj de la filozofio, de la teologio, kaj de la naturscienco. Sed ni vidis, ke nun la vortaro latina bezonus ne partan ŝanĝeton, kiel por ili, sed plenan refaron, se oni volas, ke la latina kontentige plenumu la rolon de lingvo internacia.

Certe, kaj tion tre volonte mi konfesas, la lingvo latina ne estas tute mortinta; ĝi ankoraŭ vivas aŭ pli ĝustadire postvivas, aliformigita, reunigita en siaj sep idoj, en la angla lingvo mem, pli ol oni ne kredas, kaj en ĉiuj elementoj, kiujn ĝi liveras

al niaj lingvoj. Tial, eĉ se oni anatemus min, mi konfesos, ke mi ĝin pliamas en ĝiaj novaj enkorpiĝoj *harmonie konformaj al la bezonoj kaj ideoj de nia tempo*, mi ĝin pliamas tian, *por nia epoko*, ol kun la respektindaj sed maljunigitaj trajtoj kaj en la mumiigita korpo, kiujn oni proponas al ni.

El ĝiaj partoj ankoraŭ vivantaj, kaj ne el la mortintaj, oni devas preni, kaj Esperanto prenis, *la elementojn*, kiujn la latina povas liveri por la lingvo internacia. Ĉiu alia utiligo de la latina por tiu rolo renkontos fine nur malsukceson neeviteblan, eĉ se ĉiuj registaroj aŭ bankieroj en la mondo sian subtenon alportus al ĝi.

(El la verketo samtitula de *L. de Beaufront*).

XIII.

FENESTRO KIU LUMIĜIS....

(*Napola kanteto*).

I.

Fenestro kiu lumiĝis kaj nun ne plu,
ĉu eble mia fianĉino estas malsana?

Aperas ŝia fratino kaj al mi diras:

fianĉino via jam mortis kaj enteriĝis: *si seppelliti*

ŝi ploris ĉiam ĉar ŝi dormis sola,

nun dormas kun mortintoj kunestanta.

separati de sterno insieme

2.

— Kara fraŭlino mia, kion vi diris?
kara fraŭlino, kion al mi rakontis?

— Rigardu en ĉielo, se vi min ne kredas
Pasio ankaŭ la stelojn dolorigas.
Mortis fianĉino via, ho, jes, vi ploru,
ĉar ĉio, kion mi rakontis estas vera.

3.

Iru preĝejon vi kaj ŝin vi vidos,
malfermu ĉerkon ŝian, kaj kion vi trovos!
El buŝo, kie naskiĝis jam la floroj,
nun ho! eliras vermoj: kian kompaton!
Mia paroĥestro, zorgu pri mortinta,
zorgu por ke du lampoj ĉiam brulu!

4.

— Ho! vi fianĉino mortis, malfeliĉa!
Okulojn vi ne plu malfermos, kara!
Sed mi vidas vin ĉiam pli belan,
mi jam vin amis, nun amegas vin!
Almenaŭ se mi povus morti tuj
kaj enterigi apud vi, fianĉino!

5.

Adiaŭ mia fenestro, do fermiĝu
fenestro, kie fianĉino plu ne aperos.
Mi plu ne paŝos tra tiu strato ĉi,
iros tombejon, kie nur mi promenos,
ĝis la tago, kiam morto malama
min kunestigos kun fianĉino mia.

(El « Gefrataro-Esperanta » *Itala Gazeto*, Septembro 1905).

XIV.

LUMECO DE OBJEKTIVO.

bildo? La lumeco de objektivo estas la ^{raporto} rilato inter la brileco de la bildo, kiun ĝi formas, kaj la brileco ricevita, el la sama objekto sidanta en la samaj kondiĉoj, de objektivo, kies lumeco estas alprenita kiel tipo.

Praktike, du objektivoj, kiuj havas saman utilan malfermon rilatan, posedas egalan lumecon; oni ne atentigas la pli malpli grandan traireblecon de l' vitroj rilate al la lumaj radioj, ĉar, en objektivoj zorge fabrikitaj, la diferenco de trairebleco estas tiel malgranda, ke oni povas ĝin forlasi en praktiko.

Inter du objektivoj havantaj malsamajn fokusajn distancojn, la lumeco estas ĉiam difinata per la utila malfermo rilata, kaj iliaj lumecoj estas egalaj kiam tiuj malfermoj rilataj estas ankoraŭ egalaj. Kial? mi tuj provos klarigi tion.

surface? Ni prenu du objektivojn I kaj II, kiuj havas saman diametron de malfermo, sed malsamajn fokusajn distancojn; ekzemple, ni konsentos ke la fokusa distanco de II estas la duoblo de l' alia I. Ni scias ke en tia okazo, la grandeco de la bildo formita de l'objektivo II, estas diametre la duoblo de l' alia kaj sekve surface la $2^2 = 4$ oblo. La lumeco de la bildo II estas do kvaroble malpli granda ol tiu de la bildo I. Por atingi la saman lumecon, estus necese

grandigi la malfermon de l' objektivo II laŭ la sama proporcio, t.e. duobligi ĝian diametron, t.e. kvarobligi ĝian sekcan surfacon. Post tio, simpla kalkulo montros tiam ke la du objektivoj I kaj II havas saman utilan malfermon rilatan, dum iliaj reciprokaj bildoj havas saman lumecon.

Same, kiam objektivoj havas malsamajn distancojn fokusajn kaj malsamajn malfermojn, la lumeco estas ĉiam inverse proporciaj je la kvadrato de iliaj utilaj malfermoj rilataj. Do la lumeco de F/7 rilatas al F/10 kiel 100 rilatas al 49, ($10^2 : 7^2 = 100 : 49$) k.t.p.

La kongreso de Fotografado de 1889 alprenis, kiel unuon de lumeco por la objektivoj, tiun de objektivo, kies utila malfermo rilata estas la dekono de la ĉefa fokusa distanco; tiu lumeco estas prezentata per la fracio F/10.

(El la « Elementa Fotografa Optiko » de *Karlo Verks*).

XV.

LA BRULIĜADO DE LA « CLAVIE » EN SKOTUJO.

Tiu ĉi kutimo restas niatempe nur en la urbo Burghead (Morayŝir). La « Clavie » estas unu duono de gudrobarelo; la alia duono de la barelo estas dispecigita kaj difinita kiel brulaĵo. Oni deziras porti la fajron tra la urbo en la duona barelo sur ŝultro de

iu viró. Tial oni traboras ^{boni bucare buco} truon meze tra la fundo de la duonbarelo, kaj tra tiu ĉi truo oni trapuŝas ¹⁴⁵ dikan stangon. Estas necese, ke oni kunigu la barelon al la stango, kaj oni alportas longan najlon ¹⁴⁶ por atingi tiun ĉi celon, kaj martelumas ĝin tra la barelo kaj la stango. Post plenumo de tio ĉi la barelo ne estas ankoraŭ sufiĉe fiksita sur la stangon. Sekve alia barelo estas dispecigita, kaj oni najlas la pecojn, unu finon de ĉiu peco sur la fundan ĉirkaŭaĵon de la duonbarelo, kaj la alian finon sur la stangon. La duonbarelo nun havas sufiĉe da fikseco sur la altaĵo de la stango, kaj la tuta konstruaĵo havas eble pli-malpli la altecon de altkreska viro. La ¹⁴⁷ longa najlo devas esti farita kaj donita kaj neniam aĉetita. Ankaŭ estas necese, ke oni martelumu la najlon per ¹⁴⁸ glata ŝtono kaj neniam per ia fera ilo. Vespere la popolo amasiĝas, kaj la fajrmastro pretigas la lignaĵon kaj ¹⁴⁹ gudron en la barela konstruaĵo nomita « Clavie ». Knabo tiam alportas peceton de brulanta torfo; la fajrmastro metas ĝin sub la lignaĵon kaj, kiam la fajro ekbruliĝas, la popolo laŭte ekkrias. Fortaj viroj, laŭ vico, nun altlevas la « Clavie » surŝultre, kaj promenadas tra la urbo. Se oni faletas, estas granda malbonŝanco al la afero; kaj la brulanta gudro fariĝas disverŝita sur la malfeliĉulon. Antaŭe greno estis surĵetita sur la ŝipojn en la haveno; sed ne niatempe. Fine ili amase iras al monteto, kie estas malnova ŝtono, kiu similas altaron, kaj meze de la ŝtono estas granda truo. Oni star-

igas la stangon en la truo kaj plue surmetas sur la « Clavie » lignaĵon kaj gudron, kaj la popolamaso ree laŭte kriadas. Iam la « Clavie » ĉesis bruli en tiu ĉi loko, sed nuntempe oni fine ĵetas la preskaŭ konsumitan lignaĵon malsupren de la monteto, kaj ĉiuj homoj, kiuj tion deziras, ricevas peceton, kiu estas ĉarmo dum la jaro kontraŭ malbonaĵo. Tiu ĉi kutimo antaŭe estis severe malpermesata de la eklezio kaj nun restas nur en Burghead, kie la loĝantoj zorge konservas ĝin.

(El la « Tutmondaj Fajro-Kutimoj » de *H.W.Southcombe*).

XVI.

LA PREDIKANTO ⁽¹⁾

Capitro XII. — Kaj memoru vian Kreinton en la tagoj de via juneco, dum ne venis ankoraŭ la tagoj de malbono kaj ne venis la jaroj, pri kiuj vi diros: « mi ne havas plezuron de ili »; dum ne mallumiĝis la suno, la luno kaj la steloj, kaj ne revenis nuboj post la pluvo. Kiam ektremos la gardantoj de la domo kaj malfortiĝos la militantoj, kaj ĉesos mueli la muelantoj, ĉar estos malmulte da ili, kaj senvidiĝos la rigardantoj tra la fenestroj; kaj fermitaj estos la pordoj al la strato, eksilentos

---

(1) Biblia libro latine « *Ecclesiastes* » hebree « *Kohélet* ».

la sonado de muelŝtono; kaj homo leviĝados laŭ la krio de birdo, kaj mallaŭtiĝos la sonoj de kantoj; kaj altaĵojn ili ektimos, kaj sur la vojo aperos teruroj, kaj peziĝos la grilo, kaj malaperos deziro: tiam homo foriros en sian eternan domon, kaj sur la strato marŝos plorantoj ĝis ^{al la eterna} disŝiriĝos la argenta ĉeneto, rompiĝos la ora lampeto, rompiĝos la kruĉo ĉe la fonto kaj falos la rado en la puton. Kaj la polvo refariĝos tero, kiel ĝi estis, kaj la spirito reiros al Dio, kiu ĝin donis. Vanto de vantaĵoj, diris la Predikanto, ĉio estas vantaĵo. Krom tio, ke la Predikanto estis saĝulo, li ankoraŭ iustruis scion al la popolo; li ĉion pesis, esploris kaj verkis multe da sentencoj. Penis la Predikanto trovi garablajn parolojn, kaj li skribis ĝuste vortojn de vero. La paroloj de saĝuloj estas kiel akraj pintoj, kaj kiel enbatitaj najloj estas la vortoj de publikaj parolistoj; ili estas donitaj de unu paŝtisto. Kaj krom tio, mia filo, akceptu mian instruon, ke se oni volus verki multajn librojn, ne estus fino, kaj multe legi lacigas la korpon. Ni aŭskultu la finon de ĉio: timu Dion kaj plenumu Liajn ordonojn, ĉar tio estas ĉio por la homo. Ĉar ĉiun faron Dio venigos al juĝo, eĉ ĉion kaŝitan, ĉu ĝi estas bona aŭ malbona.

(El « La Revuo » - Marto 1907 (1).
Tradukis L. L. Zamenhof)

(1) Laŭ speciala permeso de Sro Bourlet, Direktoro de « La Revuo » Internacia monata literatura gazeto, eldonata de la firmo Hachette kaj Ko., 79 Boulevard St-Germain, Paris. Abonpago: Francujo, fr. 6; ceteraj landoj, fr. 7.

XVII.

FINO DE L' SEPTEMBRO.

Ankoraŭ la flor' en la valo floradas,
 Ankoraŭ verdadas populoj ĉe l' pont';
 De tie jam vidas vi l' signon de l' vintro,
 Jam kovras la neĝ' la kapegon de l' mont'. *anunzelo*
 Ankoraŭ en mia juneca animo *(perita juneco?)*
 Brulegas la flamaradia somer',
 Sed mia kapharo jam ekgriziĝetas, *malgriza griza (incomunicata) viv. gr.*
 Jam ĝin heligetis la blank' de l' neĝer'. *(fiaco de neve?)*

Forvelkas la floro, forkuras la vivo...
 Sidiĝu ĉe mi, vi amata edzin'
 Nun karesegante min; eble jam morgaŭ
 Sur ia tombejo vi ploregos min.
 Ho, diru: se mi pli antaŭe mortigus,
 Ĉu brilus larmeto en via okul' ?
 Ĉu estus kapabla vi tuj min forgesi,
 Gajninte la amon de ia junul' ?

Se iam vi vian vidvinan vualon *velo*
 Forĵetus, etendu ĝin ĉe la tombŝton'. *antaŭ la tombŝtono*
 Ĝin tiam forpreni mi el la tombejo
 Elvenos, de l' tag' en la nigra duon'.
 Kun ĝi mi sekigos la larmon, verŝitan
 Por vi forgesinta facile de min,
 Ĝin ligos sur mian korvundon mi, kiu
 Mi estas aminta, amonta nur vin.

(El la « Esperanto » Hungara Revuo - Oktobro
 1905 - Verkis A. Petöfi, trad. R. Friedler).

XVIII.

LA TERTREMO EN VALPARAISO.

La edzino de angla instruisto en Valparaiso skribis al sia bopatro, kiu loĝas en vilaĝo proksime de Cambridge, jene:

La 20an de Septembro 1906.

Personoj, kiuj estis en San Francisco dum la tiea tertremo, diras, ke la nia estis multe pli terura, escepte ke tiu urbo plie detruigis per fajro. Ni imagis, ke la juĝtago jam alvenas: sed iamaniere ni tiom sensentigis per timo, ke ni ne povis senti nin timigitaj. Ĉio estis tiel terura kaj korpremega, ke oni ŝajnis al si esti nulo. Ĉe la dua bato de la tremo ĉiuj lumigiloj estingigis, kaj ni staris en tia densa mallumo, kian mi esperas, ke mi neniam ree spertos. La vitraĵoj falis pluve; la traboj krakadis; la subtera bruo muĝadis; la konstruaĵoj balanciĝis. Oni ne povis sin teni rekta, nek apenaŭ spiri pro la polvo de la falantaj brikoj. La terura bruo de tiu falo ŝajnis neaŭdebligi la kriojn de la infanoj. Nur Dio scias kiamaniere ni restis sendifektaj. Apenaŭ mia edzo levis la infaneton el la lulilo, falis la muron en la straton kun terura krako, kaj nek briko nek trabo tuŝis lin. Mia fratino estis kuranta en la salonon inter la unua kaj dua batoj por trovi alumetojn, kiam ŝi sentis ian ŝanceliĝon de la kon-

struaĵo, kaj forta ekblovo subite fermis la pordon, puŝinte ŝin eksteren, kaj tuj la supera muro de la apuda domo falis sur nian tegmenton. Ĝi malsuprenŝutiĝas tra la salono en la suban lernejon, kaj de tie tra iaj provizejoj en la fundan kelon. Ĉiuj mebloj estas frakasitaj. Estis bone, ke ni ne tute eliris el la domo, sed restis ĉe la sojlo ĝis la plej granda forteco de la tertremo estis pasinta. Alie ni estus pereintaj, ĉar grandegaj masonaĵoj kuŝis rekte antaŭ nia pordo. Multaj personoj mortis pro elkuro sur la straton kaj surfalo de muroj. Kompreneble aliaj domoj dispeciĝis en sia loko, kaj mortigis ĉiujn enloĝantojn. Ĉirkaŭ sep semajnoj jam pasis: tamen oni ankoraŭ ne tiris ĉiujn korpojn el la ruinoj. Oni neniam scios kian nombron atingis la mortigitoj; unuj divenas 2,500, aliaj 5,000. Du noktojn ni dormis sen ia superkapa ŝirmilo. Poste ni akiris grandan Ĉilian standardon kaj dormis sub ĝi. Restinte unu semajnon en angla ŝipo, ni poste elŝipiĝis kaj dormis en malgranda stala budeto kune kun kelkaj amikoj. Kiam la fervojo estos riparita, ni veturos al Santiago.

(El « The British Esperantist » - January 1907 - trad. de J. C. Rust).

XIX.

EN URUGVAJ'

Montevideo, decembro 1905. — Je l' honoro, mi certigas ke la Orientalinoj estas blankaj! — Ne nur ĉar ili estas el blanka raso, sed ĉar ilia koloro estas pli blanka ol la brunaj Andaluzinoj, ol la sunoritaj Italinoj, eĉ ol la Francinoj, sed simila al la blondaj nordulinoj, sur kies vizaĝoj — laŭ la konata kliŝaĵo — ludas la lilioj kaj la rozoj. Mi certigas, ke la Orientalinoj estas blankaj! Mi ankaŭ certigas, ke ili ne vagadas tra dezertaj kamparoj, vestitaj nur per siaj haroj kaj plumoj de kondoro. Mi certigas — ho abomeno! — ke ili ŝajnas havi korsetojn kaj marŝas sur altaj kalkanumoj: sekve, ke ili estas plene civilizitaj. Kaj tion dirinte, mi plenumis miajn promesojn rilate unu el ili, kiu petegis min per tre bona kaj agrabla esperanta voĉo, ke mi ne lasu la Eŭropanojn dormi en iliaj eraroj!

Sed la Respubliko Orientala ne nur havas kiel pruvon de civilizeco la korsetojn kaj kalkanumojn de siaj elegantulinoj; ĝi povas prezenti aliajn citindaĵojn. La unua afero, kiun rimarkas la eniranto Montevideon, estas speciala ŝajno de la urbo. La tuta duoninsulo, sur kiu ĝi estas konstruita, estas dividita je egalgrandaj kvadratoj per mezelarĝaj stratoj tre puraj kaj bonege pavimitaj. La domoj, ĉiuj same altaj, ne havas pli ol unu etaĝo, kaj enlasas la aeron

kaj la sunon en la stratojn, malgraŭ la ne tro granda larĝeco de ĉi-tiuj. En tio la Sudamerikanoj sin montris pli saĝaj ol la Eŭropanoj, kiuj ĉiam deziras fari larĝegajn strategojn kaj placojn, kiuj fariĝas en somero kvazaŭ Saharoj kaj en vintro Siberioj netraireblaj. Tie-ĉi, higieno, zorge kombinata kun komforto, faras el tiu ĉi urbo agrablan restadejon por ĝiaj tri cent mil loĝantoj. Tie-ĉi kaj tie placoj bone ombritaj rompas la unuformecon de tiu reguleco, aliparte gajigita per la diverseco, eleganteco kaj riĉeco de la privataj kaj publikaj domoj, kiuj prezentas ĉiujn stilojn kaj produktojn de la moderna fantazio, regata de bona gusto.

Ne, kiel en Brazilujo aŭ en Arĝentina Respubliko, la metala mono estas malofta, kaj oni ne estas devigata kunporti tiujn abomenajn ĉifonaĵojn, kiaj baldaŭ fariĝas la malaltaj bankbiletoj en tiuj landoj. Ora monero estas la sterlinga libro angla, sed kutime oni uzas la arĝentan piastron, kiu valoras preskaŭ ĝuste kiel nordamerika dolaro. Nenia kupra mono, sed nur nikela. La plej malgranda, la centonpiastro, valoras la latinan soldon, kielambio kaj povo de aĉeto.....

Pri Esperanto, la lando estas mirinda kampo de agado. Tre facile, la rivero Plata, kun ĝiaj grandegaj urboj kaj ĝia vastega movado da homoj kaj rasoj, povas fariĝi centro por la sudamerika esperantismo. Jam estas bona fundamento en Montevideo..... Sed pro la nerilato kun la ekstera esperantista mondo,

stara?
la afero estas ĝis nun iom stara. Estas espereble, ke la sukceso de la Geneva Kongreso, pri kiu ĉiuj gazetoj parolis, havos grandan influon sur la disvolviĝo de nia lingvo en Montevideo, kaj sekve en Buenos-Ayres, kie ĝis nun estas nenio. De nun la gazeto *La Razon* publikigos ĉiutage artikolon en Esperanto....
P. BERTHELOT.

(El « Esperanto » duonmonata Internacia Gazeto. - 12 Februaro 1907. - (1)).

XX.

PUBLIKA LETERO AL ĈIUJ PASTROJ KRISTANAJ

Katolikaj, protestantaj, rusortodoksaj, grekaj, armenaj, k.c.

Karaj fratoj en Kristo,

En la neforgesebla Kongreso de Boulogne, mi deziris, en toasto, la unuiĝon de la diversreligianoj per Esperanto. La deziroj estas vanaj, se ili ne eksteriĝas en realecon per agoj. Hodiaŭ mi proponas al vi ekrealiĝon de tiu deziro, entuziasme akceptita kaj aplaŭdita de la ĉeestintaj kongresanoj en Boulogne.

Ŝajnas al mi, ke la unua paŝo ^{farinda} estas la reunuiĝo de la *kristanaj* religioj. Multaj kredoj,

---

(1) Administracio 8, Rue Bovy-Lysberg, Genève. - Jarabono 3 fr.; helpabono 10 fr.

preĝoj, esperoj, estas komunaj al ĉiuj *kristanoj*. Nur malmultaj punktoj estis, en estinto jam malproksima, kaŭzoj de malunuiĝo inter ili.

Ĉu vi ne pensas, ke nun alvenis tempo, kiam oni povas *paceme*, *unuiĝeme*, kaj frate, kun animo tute *senigita* de l' *tiama* pasioj, ekzameni tiujn malnovajn malkonsentojn?

Ĉu ne estas io mirinda, bedaŭrinda, malaperinda, ke *diskiploj* de tiu, kiu ordonis: « amu vin reciproke », daŭrigas sin reciproke malami pro malpacoj alvenintaj antaŭ kelkaj jarcentoj! Ni ĉiuj deziras alvenon de Krista regno; ni ĉiuj laboradas por morala progresado de l' homidaro; ni ĉiuj estas pretaj oferi niajn tutajn fortojn, nian tutan vivon, por tiuj noblaj celoj. Kial do ni pli longe restus malunuigitaj, ĉiuj aparte laborantaj, *rifuzante* koni kaj helpadi la laborojn de l' aliaj?

Mi hodiaŭ, kun sincereco plej vera, kun koro *esper-* kaj *amoplena*, faras unuan paŝon por iri renkonte al vi, por al vi proponi *interparoladon* amikan pri niaj sanktaj priokupoj.

Vi amike min akceptos, ĉu ne? kaj nia unuiĝo estos ja la plej glora kaj fruktodona venko de Esperanto!

Unue devas unuiĝi la Esperantistaj *pastroj* kristanaj, por kune studadi la demandon kaj difini la rimedojn uzindajn por atingi la celon. Mi esperas, ke la pastroj el ĉiuj kristanaj religioj respondos mian

alvokon, sendante al mi sian nomon kaj aliĝon al l' ideo de unuiĝo.

Eĉ se ni estos nur deko, nur trio..., mi promesas, ke mi de nun neniam forlasos tiun grandan celon.

Kiam la unuiĝemaj pastroj sin konos reciproke, per publikigo en *Espero Katolika* de la aniĝantaro, ni pensos pri la dua paŝo farota.

Mi atendas vin, fratoj...

EM. PELTIER, *Dir. de E. K.*

(El la « *Espero Katolika* - Januaro 1906).

XXI.

OTHELLO.

Potencaj, gravaj, indaj, ho! Sinjoroj,

Nobelaj kaj de mi estimegataj, *venurati*

Tre vere, mi forportis la filinon

De tiu ĉi maljunulo. Eĉ vere

Mi je ŝi edziĝis. La tuta kapo

Kaj frunto de l' ofendo mia havas

Tian amplekson kaj neniam plu.

mide Malglata estas mia parolado;

Mankas ĉe mi pactempa, mola frazo,

Ĉar de kiam havis miaj brakoj *brakoj*

Sepjaran forton, ĝis antaŭ nun naŭ lunaj,

Ili uzadis sian ĉefan povon

En maltrankvilaj, bataladaj kampoj.

Malmulton, krom aferoj de militoj,
Povas mi diri pri la granda mondo;
Tial por mi tre malfacile estas
Ornami la proceson parolante;
Tamen, laŭ via bona pacienco,
malvolvi Malvolvi povas mi rakonton
Simplan, ne *poluritan* de l' afero.
Mi diros kiajn *drogojn* drogojn, kiajn *ruzojn* ruzojn
De *sorĉilarto* sorĉilarto, kaj kian specon
De magio potencega — ĉar pro tio
Oni *kulpigas* min — mi do uzadis
Por gajni l' amon de l' filino lia...
Min amis ŝia patro, ofte ĉe si
Li min invitis: kaj pri mia vivo
De jaro en jaro, li demandis min,
antaŭ Pria mia historio, la bataloj,
apud Sieĝoj, aventuroj kiujn mi pasis.
Mi ĉion elrakontis, komencinte
Je miaj knabaj tagoj kaj fininte
Nur en tiu sama momento, kiam
Li ĝin demandis. Plej grandajn riskojn,
okazintaĵojn Okazintaĵojn gravajn tere kaj mare,
Mirindajn savojn, sieĝojn danĝerajn
Mi priparolis, kaj pri la kaptado
Kiun mi suferis per *kontraŭulo* kontraŭulo,
Kiu kruele agis kaj min vendis
Kiel mizeran sklavon. Mi rakontis
Tiam mian liberigon postan
Kaj novajn aventurojn. Mi *traktadis* traktadis,

Ĉiam intence, pri kavernoj vastaj,
Dezertoj sekaj kaj profundegaĵoj, *aliri*
Ŝtonegaj montoj kies suproj ŝajnas
La ĉielon tuŝi.....
Tiel mi paroladis, la procedo
Estis tia. Pri sovaĝoj teruraj
Kiuĵ mangas unu la alian,
La hommangantoj, viroj kies kapoj
Sub iliaj ŝultroj kreskas. Desdemon'
Ĉion atente aŭskultis. Sed ofte ŝi
Deviĝis nevolante flegi ĉe l' hejmo!
Kaj tiam rapidante ŝi revenis,
Tre scivola, mangegi la rakonton.
Mi ekvidis tion, kaj profitante
Je favora horo, povis sukcesi
Ke naskiĝu el ŝia ama koro
Fervoran peton, mi al ŝi rakonti
Tre detale la tutan historion
De mia pilgrimado, kiun ŝi aŭdis
Nur pece kaj ne plene...
Komencis mi, kaj ofte ŝiajn larmojn
Mi verŝigis, kiam ŝi simpatiis *mi ŝi*
Bedaŭrindan ian aventuron
Dum la juneco mia suferitan.
Finiĝtan la rakonton, ŝi min pagis
Per multaj ekĝemadoj, kaj ŝi ĵuris,
Ĝi estas stranga, — jes, eĉ pli ol stranga,
Ĝi estas kompatinda, — jes, ĝi estas
Mirege kompatinda. Ŝi deziris

Ne esti ĝin aŭdinta. Sed ŝi tamen
Deziris ke Dio por ŝi farinta
Estus viron tian. Ŝi dankis min,
Kaj diris, ke se mi amikon havas
Kiu ŝin amas, mi nur instruu lin,
Rakontu mian historion, ĉar tiel
Li gajnus ŝian tre konsentan amon.
Laŭ tiu eldiro ekparolis mi.
Ŝi amis min pro miaj aventuroj,
Kaj mi ŝin amis ĉar ŝi kompatis min.
Jen la ensorĉo kiun mi uzadis.....
Vidu la Sinjorinon! ŝi mem atestu.

(El « L'Esperantista » Itala Gazeto —
Februaro 1904 — El Shakespeare
trad. Maclean).

XXII.

LA KVAR SEZONOJ.

« Ho! ke ja ĉiam restu vintro! » diris Ernesto,
kiam li faris viron el neĝo kaj veturis en glitveturilo.
Lia patro diris, ke li notu sian deziron sur skribo-
tabulo, kaj tion li faris. La vintro pasis, la printempo
venis. Ernesto staris kun sia patro sur flora bedo,
sur kiu floris hiacintoj, aŭrikuloj kaj narcisoj, kaj
pro ĝojo fariĝis tute senpripensa. « Tia estas ĝojo
de l' printempo », diris la patro, « ĝi baldaŭ pasos ».

« Ho! », diris Ernesto, « ke ja ĉiam restu printempo! » « Notu tiun deziron sur mia skribotabulo », diris la patro, kaj li faris ĝin. La printempo pasis, venis la somero. Ernesto iris kun siaj gepatroj kaj multaj kamaradoj en varma somera tago al la proksima vilaĝo, kaj ili restis tie la tutan tagon. Ĉirkaŭ si ili vidis verdajn herbejojn, ornamitajn de milspecaj floroj, kaj *pasuloj* paŝtejojn, sur kiuj junaj ŝafidoj dancis kaj petolaj ĉevalidoj saltadis. Ili manĝis ĉerizojn kaj aliajn somerajn fruktojn kaj ĝojege pasigis la tutan tagon. « Ĉu ne vere? » demandis la patro dum la *multa kasa* hejmeniro, « la somero do ankaŭ havas siajn ĝojojn ». « Ho! », respondis Ernesto, « mi deziras, ke restu ĉiam somero! » Li ankaŭ tion devis noti sur la skribotabulo. Fine la aŭtuno venis. La tuta familio pasigis malmultajn tagojn en vinberejo. Ne estis plu tiel varmege kiel en la somero, sed la aero estis kvieta kaj la ĉielo gaja. La vinberujoj estis pripendataj de maturaj *beraroj* beraroj; sur la sterkaj *bedoj* bedoj oni vidis kuŝantaj bongustajn melonojn, kaj la branĉoj de la arboj estis teren fleksitaj de maturaj fruktoj. Tio ja estis granda festo por nia Ernesto, kiu manĝis nenion pli volonte ol fruktojn. « La bela tempo », diris lia patro, « baldaŭ estos pasinta, la vintro jam estas proksima, por anstataŭi la aŭtunon ». « Ho! » diris Ernesto, « mi deziras, ke li restu for, kaj ke ĉiam restu aŭtuno! » « Ĉu vi tion efektive deziras? » demandis lia patro. « Efektive », estis lia respondo. « Sed », daŭrigis lia patro, prenante la skribotabulon

(1) aŭtuno de Ernesto

el la poŝo, « vidu tamen foje, kio staras skribita ĉi tie. Do legu! » « Mi deziras, ke restu ĉiam vintro ». Kaj nun legu fojon sur tiu ĉi flanko; kio do tie staras? » « Mi deziras, ke ĉiam restu printempo ». « Kaj sur tiu ĉi flanko? » « Mi deziras, ke ĉiam restu somero ». « Ĉu vi konas », li daŭrigis, « la manon, kiu skribis tion? » « Tion mi skribis », respondis Ernesto. « Kaj kion vi ĵus deziris? » « Mi deziris, ke ĉiam restu aŭtuno ». « Tio ja estas ~~estas~~ sufiĉe stranga », diris la patro, « en la vintro vi deziris, ke restu ĉiam vintro, en la printempo, ke restu printempo, en la somero, ke restu ĉiam somero, kaj en la aŭtuno, ke restu ĉiam aŭtuno. Pripensu, kio do sekvas de tio ». « Ke ĉiuj sezonoj estas bonaj ». Patro: « Jes, ke ili ĉiuj estas riĉaj en ĝojoj, riĉaj en multspecaj donoj, kaj ke la kara, granda Dio aranĝis sian mondon multe pli bone, ol ni malsaĝaj homoj komprenas ».

(El « Vollständiges Lehr-Uebungs- und Lesebuch der Weltsprache Esperanto » de H. Jürgensen).

XXIII.

INTERPAROLO EN RESTORACIO.

A. Kelnero, ĉu ni ne povas havi apartan ĉambron?

G. Jes, sinjoroj, volu iri, mi petas, sur la unuan etaĝon.

B. Donu la karton!

G. Jen estas. Per kia supo mi devas servi al la sinjoroj?

A. Donu unue tri dekduojn da ostroj kaj vinon blankan.

G. Ĉu vi deziras vinon ordinaran?

A. Ne, alportu vinon maljunan de Sauterne.

B. Metu la manĝilaron sur la tablon, kiu estas proksime de la fenestro.

A. Tiu ĉi telero ne estas pura, metu alian!

B. Tiu ĉi tranĉilo tranĉas malbone.

A. Donu freŝan panon, tiu ĉi estas malmola.

B. Forprenu tiujn ĉi telerojn, kaj donu supon de...

A. Ni ne havas kuleron disverŝan.

G. Ordonu du porciojn da bova rostaĵo kun fungoj.

A. Ĉu vi havas fiŝon tute freŝan?

G. Ni havas karpojn kiuj venas rekte el la rivero.

B. Donu alian forketon kaj puran teleron.

A. Ĉu vi havas viandon de sovaĝo?

G. En tiu ĉi momento, ne, sinjoro; la ĉasado ne estas ankoraŭ permesita.

A. Tiu ĉi oleo ne estas bona.

G. Ĝi estas tamen oleo de Aix.

A. Eble; sed devas esti jam longa tempo, kiam ĝi ne vidis la belan ĉielon de Provence.

B. Kiajn legomojn vi havas?

G. Pizetojn kaj brasikojn de Bruxelles.

A. Alportu kokidon rostitan kaj salaton.

B. Kelnero, donu al ni botelon de vino Pouilly kaj aliajn glasojn.

G. Kian postmanĝon deziras la sinjoroj?

A. Fromaĝon de Roquefort kaj pirojn.

B. Donu la kalkulon.

G. Jen, sinjoroj. Havu la bonecon pagi en la kontoro.

B. Tre bone; jen por vi.

(El la « Kondukanto de l' Interparolado kaj Korespondado » de A. Grabowski).

XXIV.

MIA BICIKLETO.

Nuntempe ĉiuj havas bicikleton. Mi ankaŭ havas unu. Ĝi estas bela bicikleta. Ĝi estas farita el tre bona ŝtalo. La gvidilo ne estas kurbigita ĉar mi ne volas esti simila al simio, kiam mi rajdas ĝin.

La radioj de la radoj, ankaŭ ŝtalaj, estas tre rigidaj kaj tre fortaj. La radoj de mia bicikleta estas

Simio: scinvia

provizitaj per volvaĵoj pneŭmatikaj. La aertuboj estas el bonega kaŭĉuko tre fleksebla.

Mi havas ankaŭ al mia biciklo ŝirmilon por protekti la ĉenon kontraŭ la koto kaj la polvo. Mia biciklo havas kotŝirmilojn al la du radoj, kio estas tre agraba, kiam oni vojaĝas dum la pluvo. Mi ne havas lanternon, ĉar mi neniam vojaĝas nokte; tio estas tre danĝera, precipe kiam oni ne bone konas la vojojn.

Iam la bicikloj estis tre karaj; ili kostis ĝis sescent frankojn. Nune, oni povas aĉeti belan kaj bonan biciklon po tricent frankoj. Eĉ ekzistas kelkaj po cent kvindek aŭ cent sepdek kvin frankoj.

(El la « Cours Commercial d'Esperanto » de
Léon Marissiaux).

XXV.

LA SKRIBISTETO. ⁽¹⁾

Ho, moviĝadanta akvobesteto
Kun via nigra vesteto,
Mi amas kapeton vian glitantan
Sur l'akvaj ondoj skribante!

---

(1) « Het Schrijverke » flandra nomo de malgranda nigra besteto: *Gyrinus natans*, kiu per tre rapidaj movoj ĉiuflanken glitadas sur la akvo. Noto de l'aŭtoro.

Vi kuras, moviĝas tiel rapide
Sen kruroj iaj nek brakoj;
Vi konas la vojon tiel bonege
Sen ia, vere, okulo.
Sed kio vi estas, estis au estos?
Klarigu tion kaj diru!
Ho, brila aĵeto, nelaciĝebla *aĵeto?*
Por skribi, kio vi estas?
Vi kuras sur l'akvo hela kaj freŝa,
Kaj ĝi ne pli movetiĝas
Ne pli ol se estus dolĉa venteto
Sur l'ondo dolĉe glitanta.
Skribistoj, skribistoj, al mi diru,
— Vi estas, ja, dudekope
Kaj ĉu do neniuj tion klarigos —
Vi kion tie skribadas?
Vi skribas, sed akvo tion ne montras;
Vi skribas: jam ĝi foriĝas; *ne va via*
Neniuj kristano tion komprenas;
Ho, skribisteto, klarigu!
Ĉu do pri fiŝetoj skribi vi devas?
Aŭ ankaŭ pri herbaĵetoj? *herbaĵetoj*
Ĉu do pri ŝtonetoj, floroj, folioj,
Pri akvo kie vi kuras?
Ĉu do pri birdetoj dolĉe kantantaj,
Aŭ pri la blua ĉielo
Profunde brilanta super kaj sub vi,
Aŭ, skribistet', ĉu pri vi mem?

— Kaj la ^{disinjelare} turnigema lerta besteto
Kun sia nigra kapoto, ^{cappotto}
(unprofesione) Jen ĝi fierete levis l'orelojn,
Momenton unu ĝi haltis:
« Ni skribas », ĝi diris, « turnigadante, ^{girando}
Nur kion iam la Majstro, ^{a noi}
Kreante kaj instruante, ordonis:
Nur unu, ja, lecionon;
Ni skribas . . . . . sed ĉu vi tion ne legas?
Vi estas tiel neklera? ^(non docto)
Ni skribas, reskribas, ĉiam reskribas
La sanktan nomon de Dio! »

(El la « Paĝoj el la Flandra Literaturo »:
Verkis de G. Gezelle: trad. M. Seynaeve).

XXVI.

PENSOJ DE DIVERSAJ AŬTOROJ.

^{insinuelo} Troviĝas en la malplezuroj diversaj specoj de hipokriteco. En unu, sub la preteksto plori la perd-on de persono kara al ni, ni ploras nin mem; ni bedaŭras la bonan opinion, kiun ĝi havis pri ni; ni ploras la malgrandiĝon de nia bono, de nia plezuro, de nia estimateco. Tiel la mortintoj havas la honoron de larmoj, kiuj fluas nur pro la vivantoj (*Larochefoucauld*).

Strange estas kiamaniere oni respektegas la sent-ojn de la antikvuloj. Oni rigardas kiel krimon kon-

traŭdiri al ili, kaj kiel atencon aldoni al ili, kvazaŭ ili ne estus lasintaj plu verojn por koni. Ĉu tio ne estas agi malinde kontraŭ la prudento homa kaj meti ĝin paralelen kun la instinkto de la bestoj, ĉar oni forprenas de ĝi la ĉefan diferencon, kiu konsistas en tio, ke la efikoj de la razonado senĉese kreskas, dum kontraŭe la instinkto ĉiam restas en egala stato? (*Pascal*).

Post ses mil jaroj de observado, la homa spirito ne estas elsekiĝinta; ĝi serĉas kaj trovas ankoraŭ, por ke ĝi konu, ke ĝi povas trovi ĝis la senfineco, ke nur la mallaboremo povas doni limojn al ĝiaj konaĵoj kaj al ĝiaj elpensoj. Oni montru al mi, ke la bestoj aldonis ion, de la komenco de la mondo, al tio, kion la naturo estis al ili doninta, mi konfesos ke estas en tio pripenso kaj eĉ elpenso. Sed se ili ĉiam iradas laŭ sama vojo, estas frenezo doni al ili principon, kies neniam efikaĵo vidiĝas inter ili (*Bossuet*).

La unua ĉelo de la abelo similas al la lasta; la tuta speco ne havas pli multe da inteligento ol unu individuo; kaj en tio ĉi konsistas la diferenco inter la spirito kaj la instinkto (*Buffon*).

Bona kultura spirito konsistas, por tiel diri, el ĉiuj spiritoj de la centjaroj antaŭirintaj; ĝi estas nur unu sama spirito, kiu kulturiĝis dum tiu tuta tempo (*Fontenelle*).

(El la « Ekzercoj de Aplikado » de
L. de Beaufront).

XXVII.

EKZERCOJ PRI LA RILATAJ
(SIMPLAJ) VORTOJ.

1. Ia amiko vin helpos. — Mi havis ian ideon kiel ĝin fari. — 2. Ial li subite forlasis Londonon. — 3. Kiam ajn vi povos min viziti, estos konvene al mi. — Venu hodiaŭ, ĉar iam morgaŭ estos tro malfrue. — 4. Mi ne povis trovi mian libron ie en la ĉambro. — Ĉu vi metis ĝin ien? — 5. Iel li sukcesas en ĉio. — 6. Ies perdo ne estas ĉiam ies gajno. — 7. Io estis sub la tablo, sed mi ne povis vidi ion tie. — Morgaŭ mi sendos al vi ion belan. — Li vidis ion kion li tre amis. — 8. Mi komprenas iom tion, kion vi volas diri. — La vetero estas iom pli varma. — 9. Ĉu iu estos tie? — Mi ne vidos iun tie. — 10. Ĉiu aĝo havas siajn devojn. — Mi konis ĉiun viron, kiun mi renkontis. — 11. Kial vi silentis? — Ĉial tio estas la plej bona. — 12. Mi ĉiam respondas al viaj leteroj. — Ĉiam skribu legeble. — Ĉiam sendu al mi, se vi estus malsana. — Ĉiam pripensu antaŭ ol vi parolas. — 13. Ĉie mi trovis amikojn. — Akvo, akvo ĉie, sed eĉ ne unu akvero por trinki. — 14. Ni helpas la lernantojn ĉiel. — 15. Ĉies ideo estas diversa. — 16. Ĉio havas lokon propran, tial metu ĉion en ĝian propran lokon. — 17. Ĉio kion mi havas estas ankaŭ (la) via. — 18. Preskaŭ ĉiu amas

sin mem. — Mi legis ĉion zorge, antaŭ ol mi ĝin sendis al li. — El ĉiuj miaj amikoj, li estas la plej bona. — Ŝi legis ĉiun libron, kiun ŝi povis ricevi. — 19. Kia lingvo ĝi estas! — Kian leteron vi skribis? — Kiaj ĉarmaj infanoj estas la viaj! — Kiajn belajn librojn mi legis! — 20. Kial vi ne skribis al li? — Kial vi ne venos al nia kunveno? — 21. Kiam ni iros Londonon? — Kiam ni estos finintaj nian laboron. — 22. Kie estas la poŝtoŝtelo? — 23. Kiel vi elparolas « aŭ »? — Kiel « ow » en la lingvo angla. — 24. Kies libro estas tiu ĉi? — Kies plumon vi uzas? — Mi vidis kampon en kies mezo staris du arboj. — 25. Kio iras rapide? La tempo. — Kion li volis montri al vi? — 26. Kiom da ĉevaloj estis tie? — Kiom kostas tio? — Je kioma horo vi venos al mi? — 27. Kiu parolas Esperanton? — Kiuj estas la tagoj de la semajno? — Kion vi bezonas? — La librojn, kiujn vi pruntos al mi. — 28. Neniam antaŭa sperto estas necesa. — Mi estis havinta nenian antaŭan sperton. — 29. Li neniam ĉesis skribi al mi. — 30. Neniam? Estas longa tempo. — Mi neniam skribas longajn leterojn. — Mi neniam aĉetas malkarajn librojn. — 31. Neniam oni min komprenis. — Neniam oni povis trovi mian hundon. — 32. Ŝi neniam povis kompreni tion, kion li skribis en alia lingvo. — Sen Esperanto li neniam povis kompreni sin. — 33. Ies devo estas nenies (devo). — 34. Nenio estas preta. — Ĉu vi havas nenion por diri al mi? — 35. Li havas nen-

iom. — 36. Neniu estis apud la pordo. — Neniu parolas al mi. — Ĉu vi neniun vidis tie, kiun vi konis? — Mi neniun vidis ĉe vi. — 37. Tia repetado enuas min. — En tiaj okazoj ĉiam mankas io. — Mi neniam vidis tian aferon. — 38. Ĉar li ne respondas al vi, ne kredu, ke li ne volas respondi; tial mi al vi konsilas reskribi al li. — 39. Tiam ni povos iri al la kunveno. — Mi vizitos vin tiam, kiam vi estos preta. — 40. Tie vi trovos multe da amikoj. — Mi iros tien, kiam mi ricevos vian leteron. — Miaj amikoj loĝas tie ĉi. — Ĉu viaj fratoj venos tien ĉi? — 41. Se estus tiel, vi devus skribi al li. — Mi sentas min tiel malfeliĉa, ke vi devus reveni. — Kiam vi skribis tiel? — 42. Mi neniam prenas ties konsilon. — 43. Ĉu vi parolas pri tio? — Mi neniam aŭdis tion. — Tio ĉi estas malkredinda. — Vi devus memori tion ĉi. — 44. Tiom estas malfacile memori. — 45. Mi loĝis en tiu urbo. — Ĉu mi montris al vi tiun leteron? — Kie kreskas tiuj floroj? — Ĉu vi ricevis tiujn librojn? — Tiu ĉi ringo estas por vi. — Mi neniam forgesos tiun ĉi regulon. — Tiuj ĉi hundoj estas tre grandaj. — Mi aĉetos tiujn ĉi librojn.

(El « Esperanto. The Student's Complete Text Book » de J. C. O'Connor).

XXVIII.

LA MIOZOTO.

El la larmoj, je gutoj de roso similaj, de knabino korenuanta, naskiĝis la miozoto.

Ĝi estis blanka, kiel tiuj larmoj, eĉ pli blanka ol la oranĝaj butonoj de bukedo fianĉina.

Estis bele ĝin vidi florantan en la kampo, enviigante per ĝia blankeco la blankajn turtetojn kaj la grizblankajn nubojn.

La kampo fieriĝis posedi ornamaĵon tiel perfektan. Dume, la knabinoj ĝojaj kaj feliĉaj, kiuj promenadis tra la kampo, malŝatis la naïvan miozoton, dirante: *Vi estas la floro de l' korenuo.*

Kaj ĝi, la pala miozoto, ellasis el sia malgranda kroneto, kvazaŭ sopiron, frazon kiu enhavas poemon de amo kaj kora maltrankvileco: *Ne forgesu min!*

Sed, ian tagon, la knabino kiu ĝin naskis, fariĝis feliĉa, kaj .... ĝin forgesis!

Forlasita restis la miozoto en la verdaĵo de sia malgranda foliaro, dirante, petegante al la ĉielo: *Ne forgesu min!*

Kaj la knabino korenuanta, kiu naskis el siaj larmoj la miozoton, kiam ŝi promenadis tra la kampo, ŝajnis ne aŭdi la ĝemadon de la filo de siaj larmoj, kiu murmuris el la franĝoj de sia vesto: *Ne forgesu min!*

Tuj kiam la knabino foriris, la miozoto premiĝis, kuntiriĝis, kiel sentinte l' akran doloron de la sendankeco. Kaj el la blankaĵo de ĝia malgranda kroneto,

(sankta: ringoj)

turnita al la ĉielo, oni aŭdis, kvazaŭ sopiron, tiun ĉi petegon: *Ne forgesu min!*

En unu el tiuj momentoj, traflugis anĝelo blonda kun grandaj, bluaj okuloj, kiu trovis la petegon de la miozoto suprenirantan al la ĉielo sur kolono de parfumoj.

Kaj la ĉiela estaĵo kompatis al la senkulpa floro, kiam li ĝin aŭdis tre mallaŭte murmurantan: *Ne forgesu min!*

Li sorbis per unu kiso tiujn vortojn plenegajn je profunda sento, kaj li faligis larmon, larmon faritan el bluo kaj lumo, sur la kroneton de la floro.

Kaj de tiam, la modesta miozoto, la amforo de l' larmoj, fariĝis blua, eterne blua .....

(El la « Esperantaj Prozajoj » - Verkis Rosalia Sandoval; trad. A. Caetano Coutinho).

XXIX.

ILIADO.

Kantu, diino, koleron de la Peleido Ahilo,
Ĝin, kiu al la Aĥajoj kaŭzis mizerojn sennombrajn
Kaj en Aidon deĵetis multegajn animojn kuraĝajn
De herouloj kaj faris korpojn iliajn akiro
Al rabobirdoj kaj hundoj - fariĝis la volo de Zeŭso -
De tiu tago, de kiu disigis sin ekdisputinte
La ordonanto al viroj, Atrido, de l' dia Ahilo.

Kia do dio ekscitis en ili disputon malpacan?
Filo Latona kaj Zeŭsa. Ekkolerigita de reĝo,
Li malsanigis la militistaron, — mortadis popoloj,
Ĉar malhonoris Atrido Ĥrizon, la pastron de l' dio.
Pro deaĉeti filinon, li kun netaksebla depago
Venis al ŝipoj Ahajaj rapidenaĝantaj, en manoj,
Sur ora sceptro, la florokronon de dio Apolo,
La malproksimenĵetanta, kaj ĉiujn Ahajojn petegis,
Sed precipe la ambaŭ Atridojn, la ĉefojn popolajn:
« Ho vi, Atridoj, kaj ĉiuj Ahajoj kuraĝaj! la dioj
Sur Olimpo loĝantaj, donu al vi ekdetrui
Urbon Priaman kaj poste hejmen reveni feliĉe.
Al mi la karan filinon redonu vi pro deaĉeto,
Estimegante Apolon, la malproksimenpafantan ».

Jen tiam ĉiuj Ahajoj laŭtege konsentis honoron
Fari al pastro, de li deaĉeton riĉegan ricevi.
Tio ne plaĉis nur sole al koro de Agamemnono;
Li malhonore forpelis lin kaj al li diris minace:
« Gardu vin, ke, maljunulo, mi vin plu ne vidu ce

[ŝipoj

Largaj, nun pro malrapido aŭ poste pro la reveno:
Ĉar malcerte vin helpos la sceptro kaj krono de
[l' dio.

Ŝin do mi ne refordonos antaŭe ol ŝi maljuniĝos
Hejme, en Argo, ĉe mi, malproksime de ŝia patrujo,
Laboradante teksaĵon, kaj mia kunkuŝantino.
Sed vi foriru kaj min ne ekscitu, ke sana vi restu ».

Tiel li diris, kaj Ĥrizo ektimis, la vorton obeis
Kaj al la multebruenta maro silente foriris.

Poste, malproksimegante, li ekpetegis fervore
Nun Apolon, la filon de la belabukla Latono:

« Aŭdu, Arĝentopafarka, apogo de Ĥrizo kaj Kilo
Sankta, potence reĝanta la Tenedoson, vi, glora!
Se efektive mi vian sanktejon beligis per kronoj
Aŭ mi iam por vi de plej bonaj kaprinoj kaj bovoj
Grasajn femurojn bruligis, vi mian deziron plenumu:
Punu vi per viaj sagoj pro miaj larmoj Aĥaĵojn ».

Tiel preĝante li diris, atentis lin Febo Apolo.
Jen li deiris, koleron en koro, Olimpan altaĵon,
Ĉirkaŭfermitan sagujon kaj arkopafon sur ŝultroj.
Laŭte sonadis la sagoj sur ŝultroj de ekkolerinto,
Dum li kuradis. Li estis simila al nokto. Li poste
Malproksime de ŝipoj sidiĝis, kaj sagon ellasis,
Kaj el pafarko arĝenta jen sono terura eksonis.
Li ekatakis antaŭe nur mulojn kaj hundojn rapidajn,
Sed jen la sagoj maldolĉaj atingis nun ankaŭ la
[homojn,

Kaj malvivuloj senhalte en lignaroj flamadis.
Militistaron la sagojflugadis naŭ tagojn, la dekan
Al kolektiĝo Aĥilo la popolon kunvokis.

Tion ĉi metis en liajn pensojn la Hero blankmana.
Ĉar pri Danaoj malĝojis ŝi, ilin perej vidante.
Kiam ili kunvenis kaj kunkolektiĝis, sin levis
Inter ili Aĥilo rapidapieda kaj diris:

« Mi, ho, Atrido, nun pensas, revenos ni hejmen,
[irante

Ree ĉi tien kaj tien, se nur ni evitos la morton,
Ĉar la milito kaj pesto Aĥaĵojn mortigas samtempe.

Sed demandu ni pastron aŭ antaŭdiriston aŭ ankaŭ
Songklarigiston, ĉar ankaŭ songoj elvenas de Zeŭso,
Ke al ni diru li, kial koleras nin Febo Apolo,
Cu, eble, pro nefarita promeso aŭ pro hekatombo,
Ĉu el ŝafidoj kaj el sendifektaj kaprinoj prenonte
La odoron oferan, li nin liberigos de pesto ».

Tiel dirinte, sidiĝis li. Kaj inter ili sin levis
La Testorido Kalhaso plej lerta el birddivenistoj,
Kiu konadis estanton, estonton kaj ankaŭ pasinton
Kaj alkondukis la ŝipojn Danaajn al Trojo per sia
Scio profeta, de Febo Apolo al li donacita.

Li, bonpensanta, sin turnis al ili kaj tiel parolis:

« Ho, Zeŭzamata Aĥilo, al mi vi ordonas klarigi
La koleregon de malproksimenĵetanta Apolo.
Bone, mi estas dironta, sed vi al mi ĵuru defendi
Min efektive favore per viaj paroloj kaj manoj:
Certe, mi ekkolerigos viron, reĝantan potence
Ciujn Arganojn, viron, al kiu obeas Aĥajoj:
Reĝo ja estas tro forta kontraŭe la vir' subpotenca;
Se li eĉ tiun ĉi tagon sian malicon subpremos,
Tamen en koro konservos li sian malicon, ĝis li ĝin
Forellasos. Nun juĝu vi, ĉu vi min povas defendi ».

Lin respondante eldiris Aĥilo piedarapida:

« Vi kuraĝiĝu, sincere eldiru la dialudaĵon;
Ĵuras mi per Zeŭzamata Apolo, al kiu vi preĝas,
Malfermante la volon de Dio al la Danaoj,
Ke, dum mi estos vivanta kaj lumon de l' suno
[vidanta,

Vin tie ĉi ektuŝos per mano pezega neniŭ
El Ahajoj, se vi eĉ nomus mem Agamemnonon,
Kiu glorigas sin esti plej forta el ĉiuj Ahajoj ».

(El « Iliado »; trad. A. Kofman).

XXX.

ANIMO KAJ BESTO ĈE LA HOMO.

Per diversaj observoj mi eltrovis, ke la homo estas kunfarita el animo kaj besto. Tiuj du estaĵoj estas tute malsamaj, sed tiel enmetitaj unu en la alian, aŭ unu sur la alian, ke la animo bezonas havi kelkan superecon rilate al la besto, por ke ĝi faru tiun distingon.

Mi eksciis de maljuna profesoro (tio estas el miaj plej malnovaj rememoroj), ke Platono nomis la materion « la aliulo ». Tio estas bone; sed mi prefere donus tiun nomon al la besto, kiu estas kunigita kun nia animo. Vere tiu ĉi substanco estas la aliulo, kiu incitetas nin tiel strange. Oni sentas ja konfuze, ke la homo estas duobla; tial oni diras, ke ĝi estas farita el animo kaj korpo, kaj oni kulpigas tiun korpon je mi ne scias kiomaj aferoj; tio ĉi certe tre malĝuste, ĉar ĝi estas tiel nekapabla senti kiel pensi. La beston oni devas kulpigi, tiun estaĵon senteman, plene distingeblan de la animo, veran individuon, kiu havas sian ekziston apartan, siajn gustojn, inklinojn, volon, kaj kiu superas la

aliajn bestojn nur tial, ke ĝi estas pli bone edukita kaj posedas pli perfektajn organojn.

Gesinjoroj, estu fieraj pro via inteligenteco tiom, kiom al vi plaĉos: sed malfidu forte al la *aliulo*, precipe kiam vi estas kune.

? Ma faris mi ne scias kiomajn eksperimentojn pri la kunestado de tiuj du estaĵoj diversnaturaj. Ekzemple mi klare konstatis, ke la animo povas obeigi al si la beston, kaj ke laŭ maloportuna reciprokeco, tiu ĉi tre ofte devigas la animon agi kontraŭ sia volo. Laŭ la regulo unu havas la leĝigan, kaj alia la regan potencon; sed tiuj du potencoj ofte kontraŭbatalas reciproke. La granda arto de genia homo estas tio: scii bone eduki sian beston, por ke ĝi povu iri sola, dum la animo, liberigita de tiu teda kunestado, povos suprenflugi ĝis la ĉielo.

Sed estas bezone klarigi tion per ekzemplo.

Kiam vi legas libron, Sinjoro, kaj kiam pli agrabla ideo eniras subite vian imagon, tiam via animo sin alligas tuj al ĝi kaj forgesas la libron, dum viaj okuloj meĥanike sekvas la vortojn kaj liniojn; vi finas la paĝon ne komprenante ĝin kaj vi poste ne memoras tion, kion vi legis. Tio rezultas ĉar via animo, ordoninte al sia kunulo legi, ne ĝin avertis poste pri la mallonga forestado, kiun ĝi mem tuj faros; tial la *aliulo* daŭrigis la legadon, kiun via animo ne plu aŭskultis.

(El la « *Vojaĝo interne de mia Ĉambro* »
de Xavier de Maistre; trad. *Sam Mayer*).

XXXI.

^{tunel}
LA TUNELO DE SILOE.

^{Basela} Okaze de l' finiĝo de l' Simplon, Dro Bertholet, profesoro ĉe la Basela Universitato, ^{altiris} aliris la atenton al alia ^{traboro simila} montraboro pli modesta, sed kiu estis farata antaŭ 25 jarcentoj. Ĝi estas la unua konata traboro de galerio tra la ŝtonegoj.

^{versajne} Oni legas en la « *Libro de l' Regoj* » (Biblio) ke reĝo Ezekias, kiu ^{versajne} reĝis en Jerusaleml de 727 ĝis 699 antaŭ J.-K., konstruis akvuĵojn kaj kondukvoĵojn kaj tiel alkondukis akvon en la urbon. Tion plicertigas la « *Ekleziastiko* », en kiu oni legas: « Ezekias fortigis la urbon alkondukante akvon en ĝin kaj traborante la ŝtonegon per bronzo por konservi la akvon en akvuĵo ». Tiu laboro, efektivita per bronzaĵ laboriloj, rilatas, laŭ la nunaj scienculoj, la tunelon de Siloe, kiu alkondukas en la urbon akvon el fonto troviĝanta oriente je Jerusaleml. Sajnas ke Ezekias, tion farante, havis duoblan celon; havigi bonan akvon al la urbo, kaj samtempe senigi je ĝi la sieĝontajn malamikojn.

^{galerio} Sajnas do certe ke la tunelo de Siloe, kiu ankoraŭ nun ekzistas, estis konstruata de l' hebrea reĝo, sed antaŭ nelonge oni ^{konstruis} hazarde ekkonis la teknikajn detalojn de tia konstruado. En 1880, infanoj banantaj en la tunelo trovis surskribaĵon faritan per antikvaj hebreaĵ leteroj; atenta ekzamenado montris ke tiu surskribaĵo estis farata en la tempo de

l' konstruo de l' tunelo. Malgraŭ kelkaj mankoj, jen estas la senco de tiu skribaĵo: « (*Finis*) la traborado. Jen kiamaniere oni ĝin faris: Kiam la boriloj de unuj.... kontraŭ la pikilo de aliaj. Kiam tri ulnoj ankoraŭ (*estis traborotaj*), tiam (*oni povis aŭdi*) la voĉon de unuj vokantan la aliajn, ĉar estis (*malfermo*) en la ŝtonego je la suda flanko.... kaj, en la tago de l' finita traborado, la boriloj de la laboristoj renkontiĝis. Tiam la akvoj alfluis en la akvujon lokitan je interspaco de 1200 ulnoj. Kaj la ŝtonego super la laboristoj estis alta je 100 ulnoj ».

Tiu priskribo nepre certigas ke oni faris la traboron komencante ĉe l' du kontraŭaj ekstremaĵoj: tiun pruvas ankoraŭ la postsignoj de l' boriloj sur la muroj, ĉar tiuj signoj havas kontraŭan direkton je l' du flankoj norda kaj suda.

La laboro ne senerare finiĝis. Oni povas vidi ke pli ol unu fojon oni devis ŝanĝi la direkton, eĉ ke oni devis lasi galeriojn jam komencitajn. Ŝajnas, laŭ la surskribaĵo, ke la renkontiĝo okazis ĉar la laboristoj aŭdis reciproke siajn voĉojn. Estas certe ke la nordmontrilo, kvankam oni ĝin uzis en Oriento antaŭ tre longe, ne povis esti uzata de la inĝenieroj de Ezekias.

Tiu tunelo havas la formon de S: ĝi estas longa je 531 metroj, kvankam la rekta interspaco inter la du malfermoj estas nur 332 metroj. La hebrea inĝenieroj do ne povis trabori laŭ rekta linio; kon-

traŭe ili ĉiam konservis la horizontalan nivelon. El tio oni povis kredi, ke jam en tiu tempo, oni konis kaj uzis ian primitivan nivelon.

(El « La Belga Sonorilo » -
Oktoebro 1905).

XXXII.

ABRAHAMO KAJ LA GASTO.

Unu fojon Abrahamo sidis apud la pordo de sia dometo por regali la alilandulojn, kiel kutime; — kaj jen alvenis al li homo maljuna, kiun aĝo kaj laboroj devigis paŝadi per helpo de bastono.

Abrahamo amike lin ricevis, petis lin sidiĝi, lavis al li la piedojn; kaj fine alportis al li fruktojn kune kun freŝa akvo. Sed vidante ke la gasto manĝas kaj trinkas sen ia antaŭpreĝo, li demandis lin kial li ne preĝas la Dion de la ĉielo. — La maljunulo respondis ke li nur preĝas al la fajro, ĉar nenian alian Dion li scias ekzisti.

Abrahamo ekkolerinte pro la respondo, tuj elpuŝis el la dometo la maljunulon.

Kiam tiu ĉi foriris, Dio vokis Abrahamon kaj demandis lin, kie estas la alilandulo. — Abrahamo respondis: « Mi elpelis lin el mia domo, ĉar li ne preĝas al vi ». — Tiam Dio diris: « Mi toleris lin en la daŭro de cent jaroj, kvankam li malestimas min; ĉu vi ne povas toleri lin unu nokton? ».

Abrahamo tion ĉi aŭdinte, alvokis al si la maljunulon, kaj donis al li gastamajn zorgojn kun la plej saĝaj instruoj.

Jes, tiel faradu, — kaj la Dio de Abrahamo rekompencos vin.

(El la « Esperanto, ossia la più pratica delle lingue internazionali » de Dro D. *Mari-
gnoni*).

XXXIII.

LA PATRO DE PESTULOJ EL EL-ARISH.

. . . . .
Mi restis kun l' edzin' en tend' malplena;
Ĉu vi komprenos? — nin, anstataŭ ligi,
Dolor' al ambaŭ disŝirinte sinon
En korojn gutis iajn venenaĵojn,
Nun eble ilin Dio mem purigos.
Malgajo estis al malam' simila,
Kaj nigra, granda inter ni ekstaris.
Ni disigitaj estis do, kaj solaj;
Kaj inter ni eĉ vorton ne parolis —
Ĉar kia povis esti parolado?
En tend' malplena inter ni, geedzoj
Kaj la gepatroj de infanoj tiuj? —
La suno, dum varmeg', leviĝis ruĝe,
Dronadis tie, kie nun ĝi lumas,

Simila al fajrera torĉ' de brulo!
Kaj ĉiu tag' al seninfanaj tia —;
La tendon granda mallaŭtec' plenigis.
Trakuris eble ia mus' en luno;
Nenia ĝemo aŭ bruet' alia.
Kaj tiel kvardek tagoj al ni pasis,
De l' kvaranten' alvenis kuracistoj,
Profunde rigardante nin malĝojajn.
Mi vidis kiel ilin ni mirigis:
Ĉar mi al ter' kliniĝis kaj griziĝis.
Kaj pro maldorm', ĉagren', edzino mia
Similis al sukcen' aŭ flava vakso:
Ŝi havis sur la kap' harkronon grizan,
Teruran ian brikkoloran ruĝon,
Okulojn tiel brilajn, kiel homoj
El mallumej' venintaj sur la sunon.
L' artikojn kuracist' ekbati igis,
Kie la pest' unuajn formas krustojn.
Mi estis sana. — Homoj! ĉu vi kredos?
Mi, kiu kisis ĉiujn sep kadavrojn,
El tiu kvaranten' eliris sana! —
L'edzino, — eĉ duonon ne tuŝinta,
Batinte sian bruston, ekpaliĝis,
Kaj ŝanceliĝis kaj kun ĝemo falis.
Sur manojn prenis mi l' edzin'kadavron,
En tendon portis — kaj, ĵetinte ŝarĝon,
Senviva kvazaŭ, apud ŝi elfalis,
Kaj revekiĝis mi — por tagoj kvardek.

Mortante, la patrin' al mi konfesis,
Ke volis ŝi el tomb' de l' infaneto
Por remomoro ŝtonon aŭ floretan,
Hareton en orringoj sur la kapo;
Jen memoraĵo post l' infan' mortinta —
Ĉi orharetoj, sanktaj nune, estis
De l' kapo etula en tombet' prenita —
Ĉar la patrin' mizera havis forton
Elfosi l' infaneton dum meznokto —
Ŝi trovis ĝin ankoraŭ ne putrintan;
Kaj kisis la koralojn de l' buŝeto
Kaj ree en kadavrajn vandojn metis...
La memoraĵoj kaj ĉi tiu kiso,
Ŝtelita al envia ter' de l' ŝeĥo,
Mortigis la patrinon kaj l' edzinon.

. . . . .

(El la « Literatura Aldono de Lingvo
Internacia » 1905 — verk. de J. Slo-
waski; trad. de A. Grabowski).

XXXIV.

LA VETERO.

A. Kia vetero?

B. Hodiaŭ estas bela vetero.

— Fariĝas bela vetero, ni havos belegan tagon.

anto mi ĝis A. Tiom pli bone, ĉar hieraŭ la vetero estis nekon-
stanta kaj ŝanĝa.

B. Mi ĝin bone sentis: ĉar kaptis min pluvego neesperita kaj mi estis banita ĝis la ostoj. *ma*

A. Tial vi havis nek ombrelon nek palton?

B. La ĉielo estis tiel bela, ke elirante mi nenion kunprenis.

A. Jes, sed la aero estis peza, la varmego premanta, kaj sur la ĉielo montris sin la nubetoj kupro-koloraj, la antaŭuloj de l'uragano.

B. Mi kredis, ke ili disiros.

A. Vi faris la kalkulon sen la mastro.

B. Jes, efektive, ĉar subite sin levis vento, la ĉielo sin kovris per nubegoj, kaj la pluvo batanta miksit kun hajlo komencis fluegi sur min. *(flui novare)*

A. Bedaŭrinda amiko! kaj kie vi estis en tiu ĉi momento?

B. Duonon da mejlo de la urbo en kampo malkovrita.

A. Ĉu vi ne povis kaŝi vin ie?

B. Nenie. Estis kelkaj nuksujoj en la kampo, sed vi scias, kiel estas danĝere kaŝi sin sub arbo dum la uragano.

A. Tial vi ricevis tutan la pluvegon.

B. Nature. Aldonu al tio ĉi la fulmojn, la tondrojn senĉese batantajn, kaj la vento kiu forportis al mi la ĉapelon.

(El la « Plena Mankonduko por Bulgaroj »
de H. Popov kaj T. A. Oreskov).

XXXV.

SINTAKSAĴOJ.

62. Adjektivo uzata predikate akordiĝas nombre kun sia substantivo aŭ pronomo, sed ne kaze; ĝi do estas neniam en akuzativo.

63. Adjektivo estas uzata predikate, kiam ĝi estas komplemento de verbo, kaj ne rekte de substantivo. Tiam ĝi montras ordinare: a) staton, en kiun alvenas afero; b) kiel afero estas nomata, trovata, konsiderata, dirata, rigardata, k. t. p. Fine kaj plej ofte predikateca adjektivo estas simple komplemento de verbo « esti ».

Ambaŭ unuaj okazoj renkontiĝas kun verboj: *iĝi* (aŭ finantaj per *iĝi*); *igi* (aŭ finantaj per *igi*); kaj nomi, trovi, konsideri, rigardi kiel, konsideri kiel, diri, opinii, pensi, fondi, elekti, titoli, sin montri, lasi, k. c. Post tiaj verboj oni povas preskaŭ ĉiam meti pense « esti » inter la verbon kaj la adjektivon.

Ekz.: Papero estas blanka. — Birdoj estas agrablaj. — La riĉiĝo igis lin (estantan) senkompata. — Ili trovis la manĝaĵojn (estantajn) bonajn. — Ili nomis lin reĝo.

64. Kiam predikateca adjektivo rilatas ne substantivon aŭ pronomon, sed infinitivon aŭ enhavon de tuta frazo, tiam ĝi prenas formon neŭtralan, t. e. fariĝas adverbo.

Ekz.: Resti kun leono estas danĝere. — Estus bone, se li venus. — Estas dirite, ke....

68. Oni ne devas konfuzi participon adjektivan kun simpla adjektivo de sama radiko. La unua montras agon momentan, *transira*; la dua montras econ, *qualita* staton, aŭ kutimon. *abundance*

Ekz.: El la kaldrono, en kiu sin trovas bolanta akvo, eliras vaporo (*momenta ago*). — La malvarmo estas tranĉa (*eco*).

162. En ĉefaj propozicioj imperativo montras ordonon de parolanto.

Ekz.: Venu tien ĉi! (Mi volas, ordonas).

163. En dependaj propozicioj, imperativo montras ordonon, volon, deziron, peton, devon, konvenon, necesecon, timon, k. t. p.

Ekz.: Mi deziras, ke li venu. — Estas necese, ke li venu. — Mi petas, ke vi ne faru tion. — Mi timas, ke li venu.

Rimarko 1. Alia modo (ekz.: indikativo estonta) montras malpli fortan deziron, peton, k. c.: « mi petas, ke li vizitos tium malsanulon. Mi timas, ke li venos, kaj eble difektos la ĝardenon ».

2. Reciproke oni povas uzi imperativon por montri fortan volon: e.: « mi esperas, ke vi ĉesu petoli ».

190. Por esprimi staton (de l' kórpo, de l' animo, k. c.), oni plej ofte uzas verbon « esti » kun adjektivo.

Ekz.: Mi estas varma, malvarma, malsata, soifa, sesjara, *heragione* prava, malprava, k. t. p. — Miaj manoj estas malvarmaj, sed miaj piedoj estas varmaj.

Rim. 1. Kelkaj aŭtoroj uzas verbon devenantan el tiuj adjektivoj. Tiu uzado fariĝis pli ofta en lasta tempo. Ekz.: mi hontas, soifas, malsatas, malsanas.

2. Neniam oni diras: « mi havas varmon », k. c.

(El la « Esperanta Sintakso » de P. Fruictier).

XXXVI.

LA MONDO POŝTA OFICEJO.

Ĉu la mondo ne estas vera poŝtejo? Ni homoj ĉiuj estas leteroj, skribitaj de la bona Dio; la korpo nur estas koverto kaj la vizaĝo stampo. La mondo estas la granda poŝta oficejo, kiu ekspedas la leterojn. Ĝi prenas ilin en la poŝtaj kestoj, la familioj... Poste ĝi sendigas ilin en la malegalajn vojojn de la vivo: sur la ruliĝanta rado de la feliĉo ili rapidas al la celo. Ofte ili batigas al la puŝantaj ŝtonoj de la malfeliĉo.

Estas leteroj kaj poŝtaj sendaĵoj ĉiuspecaj; « rekomenditaj leteroj », kiuj posedas nomon kaj monon; « asekuritaj leteroj », tiuj nur kiuj havas ŝtalon en la volo kaj oron en la karaktero. La poetoj estas rozkoloraj biletoj; la oficistoj estas « oficialaj leteroj »; kaj la militistoj estas banderolaj sendaĵoj, kiuj vojaĝas, almenaŭ en kelkaj landoj, je duona poŝtpago. La ĉikanistoj estas poŝtkartoj, kiuj montras sian enhavon al kiu ajn.

La virino ordinare estas favorletero al la viro. La edzinigitaj jam venis al la adresato, la ne edzinigitaj

estas poŝte-reŝtantaj leteroj, kiuj ankoraŭ ne estas ^{consignati} liveritaj... La vidvinoj estas leteroj, kiujn la ricevintoj ne legis ĝis la fino.

Ofte la leteroj estas ne sufiĉe afrankitaj. Ju pli bele tiuj ĉi estas skribitaj, des pli multekostaj ili estas. La leteroj estas sigelitaj per miloj da kisoj, kiuj similas ofte al la efektivaj sigeloj: ili premiĝas varmaj kaj disiĝas malvarmaj.

Multaj malriĉuloj kaj mizeruloj iras sen adresoj tra la vivo.

Sed ĉiuj devas alveni,
Certigas tion la morto.
Ĝi devigas ĉiujn iri
Al tombo, la paperkorbo.

Sed nur la korpo restadas
— Tera kovril' — La spirito
Per blanka flugil' veturas
Al la nekonata regno.

(El « Esperanto Nyelvtan és Szótár » (hungara lernolibro) de P. Lengyel kaj aliaj).

XXXVII.

A L D I O (1).

Al Vi, ho potenca ^{incorporeo} senkorpa mistero,
Fortego, la mondon reganta,
Al Vi, granda fonto de l' amo kaj vero
Kaj fonto de vivo konstanta,
Al Vi, kiun ĉiuj malsame prezentas,
Sed ĉiuj egale en koro Vin sentas,
Al Vi, kiu kreas, al Vi, kiu reĝas,
Hodiaŭ ni preĝas.

Al Vi ni ne venas kun kredo nacia,
Kun dogmoj de blinda fervoro;
Silentas nun ĉiu disput' religia
Kaj ^{regas} nur kredo de koro.
Kun ĝi, kiu estas ĉe ĉiuj egala,
Kun ĝi, la plej vera, sen frudo batala, ^{impasione}
Ni staras nun, filoj de l' tuta homaro,
Ĉe Via altaro.

Homaron Vi kreis perfekte kaj bele,
Sed ĝi sin dividis batale;
Popolo popolon atakas kruele,
Frat' fraton atakas ŝakale. ^(En rivalo)
Ho, kiu ajn estas Vi, forto mistera,
Aŭskultu la voĉon de l' preĝo sincera,

---

(1) Deklamita de Dro Zamenhof ĉe la Unua Kongreso
Universala de Esperanto en Boulogne-sur-Mer, Aŭgusto 1905.

Redonu la pacon al la infanaro
De l' granda homaro!

Ni ĵuris labori, ni ĵuris batali,
Por reunuigi l' homaron.
Subtenu nin, forto, ne lasu nin fali,
Sed lasu nin venki la ^{stacido}baron;
Donacu Vi benon al nia laboro,
Donacu Vi forton al nia fervoro,
Ke ĉiam ni kontraŭ atakoj sovaĝaj
Nin tenu kuraĝaj.

La verdan standardon tre alte ni tenos;
Ĝi signas la bonon kaj belon;
La Forto mistera de l' mondo nin benos,
Kaj nian atingos ni celon.
Ni inter popoloj la murojn ^{de}detruos,
Kaj ili ekkrakos kaj ili ekbruos ^{de} (kaj ekbruos)
Kaj falos por ĉiam, kaj amo kaj vero
Ekregos sur tero. ^{dominero}

Kuniĝu la fratoj, plektiĝu la manoj..... ^{intencu}
Antaŭen kun pacaj armiloj!
Kristanoj, hebreoj aŭ mahometanoj,
Ni ĉiuj de Di' estas filoj.
Ni ĉiam memoru pri bon' de l' homaro
Kaj malgraŭ malhelpoj, sen halto kaj staro
Al frata la celo ni iru obstine,
Antaŭen, senfine!

(El « Tra la Mondo » - Aŭgusto 1905 -
verk. de Dro Zamenhof).

XXXVIII.

NASKIĜO DE LA STENOGRAFIA
SISTEMO STOLZE-SCHREY.

En Germanujo ĝis la jaro 1875 kvar stenografiaj sistemoj estis disvastigataj: Gabelsberger'a, Stolze'a, maljuna kaj juna kaj Arends'a. En 1876 ĝis 1880 multe da sistemoj naskiĝis, inter kiuj la plej gravaj estas Roller'a, Faulmann'a, Lehmann'a (stenotahirografio). En la jaro 1887 la gabelsbergerano Ferdinando Schrey en Barmen verkis laŭ gabelsbergeraj kaj stolceaj elementoj la « Simpligitan germanan stenografion »; 1888 naskiĝis Brauns'a, pli malfrue Kunovsky'a sistemoj..... Per dekjara disvastiĝo ĝis 1897 junstolcea stenografio ludis regantan rolon en Prusujo kaj Svisujo, gabelsbergera en Bavarujo, Saksujo kaj Aŭstrujo; de la aliaj sistemoj la metodo Schrey akiris la trian rangon. Nun havis la tri sistemoj multajn kontaktpunktojn; iliaj signoj estas partostrekoj de l' ordinaraĵ literoj, ideo unue efektivigita de Gabelsberger.....

Vidante la malunuecon de la stenografia vivado, kiu malhelpigis la tutan stenografian progresadon, kelkaj kleraj viroj komencis provi la unuiĝeblecon de la diversaj sistemoj sur la bazo de l' kontaktaj punktoj. Precipe per la sistemo Schrey kiu jam okupadis ĝustan mezon inter Gabelsberger kaj Stolze

estis markita la vojo por laŭtempa aliformigo de la stenografisistemoj.

Troviĝis en la stenografia scienco, praktiko kaj instruado kompetentuloj el la Stolze'aj, Schrey'aj kaj Velten'aj sistemoj; komitato estis formita por unuigo kaj havis dudek du membrojn: bedaŭrinde la gabelsbergeranoj ne partoprenis. Prezidanto de tiu ĉi komitato estis la urbkonsilanto Elberfeld'ano Dr. Adolf Mantzel, kuracisto. Per unujara fervora laborado kaj serĉado oni fiksis la fundamentojn sur kiuj la unuiga sistemo devis esti konstruota. Persona komitata kunveno okazis la 7an ĝis la 9an de Aŭgusto 1897 en Berlino; projekto prezentita de la prezidanto estis akceptita post 27-hora kunlaborado de la dudek du membroj kaj nur tre malmultaj ŝanĝoj estis farataj. Entuziasmege la membroj de la stenografiaj societoj salutis la feliĉan solvon de la problemo kaj en malmultaj tagoj kaj semajnoj naskiĝis tre forta konkuranto de Gabelsberger per la sistemo « Stolze-Schrey ». Kelkaj malgrandaj ali-
(*elpensis inventare*) sistemaj societoj kun la Stolze'aj kaj Schrey'aj akceptis la novan simpligitan praktikan metodon; eĉ kelke da sistemelpensistoj forlasis la propran verkon transirante al la unuigado.

La unuigita sistemo estis akceptita de la Germana komuna milita departemento por instruado en la militaj lernejoj; plie la sistemo Stolze-Schrey estas deviga aŭ almenaŭ laŭvola ^{namo} fako ĉe gimnazioj, liceoj, realaj kaj komercaj institutoj de Germanujo kaj

vivisujo; ĝi estas tradukita en francan, italan, hungaran, danan, anglan, rusan, svedan, holandan, japanan, latinan kaj internacian lingvojn.

El la « Lernolibro de Esperanta Stenografio » de F. Schneberger).

XXXIX.

UNIVERSALA KONTRAŬVENENO.

En unu domo de urbo Toulouse troviĝis dekkvin personoj venenitaj de fungoj. Oni alvokis Doktoron Secheyron. Li preparas, en boteloj, miksaĵon da boudro de karbo kun pura akvo, kiun trinki li ordonas al ĉiuj malsanuloj dum la tempo kiam li mem, en la apuda ĉambro flegas la plej grave atingitan el ili. Per sondilo li enkondukas la karboakvon en stomakon. Baldaŭ, jen gaja bruo de ridoj sciigas nin, ke la dekkvar malsanuloj ne suferas plu pro teruraj intestodoloroj. Post malmulte da horoj, ĉiuj 15 malsanuloj estas resaniĝintaj.

Frapita de tiu ĉi raporto kiun mi legis en ĵurnalo *'Agriculteur'*, de la monato septembro 1902, mi skribis al Doktoro Secheyron, ĉefkirurgiisto de hospitaloj en Toulouse. Li respondis al mi ne sole, ke la supredirita resanigo estas tute vera, sed ke la laboroj de lia avo Sro Thonery elmontris kapablecon de karbo por kuraci en okazo de kia ajn veneno.

Li komunikis siajn laborojn al Pariza Akademio de Medicino per kelkaj notoj de jaro 1829 ĝis 1855, kun pruvoj, ke la karbo estas kontraŭveneno universalaj kaj vere facile uzebla, ĉar ĝi troviĝas ĉie.

Laborojn de Sro Thonery daŭrigis lia nepo, Dro Secheyron kune kun Dro Daunis. Tiuj ĉi lastaj verkis broŝuron, kiun mi ricevis kaj kiu klarigas ĉion, pli bone ol mi povus fari tie ĉi, pro manko de spaco. En tiu broŝuro vi trovos fakton, kiun mi volas speciale elmontri. Antaŭ ĉeestantoj, Sro Thonery miksis kun karbo kvanton da striknino sufiĉan por mortigi pli ol unu personon, kaj li sendanĝere englutis tian miksaĵon. Estu gloro al tiu ĉi scienculo, konvinkita pri sia eltrovo tiel grava por ĉiuj. Li faris sian eksperimenton antaŭ delegitaro de Pariza Akademio de Medicino. Kiam do prezentigis okazo de venenado per fungoj aŭ per viandoj, moluskoj, fiŝoj, pli malpli malbonigitaj de senzorga konservado, ne ŝanceliĝu fari uzon de kia ajn karbo. Ĉar la karbo mem estas sendanĝera substanco, vivpovas nenion timi de ĝi, kiam ĝi estas pistita kiel polvoj. Ju pli perfekta estas ĝia pulverigo, des pli efika kaj rapida estos la ago de la karbo.

En interspaco de ĉiuj dek minutoj, per ordinara kulero, oni devas engluti la karbopolvon miksitam kun akvo ĉu pura, ĉu aromigita (kulero po glaso). La fajra karbo (tute senigita je cindroj) pulverigitam per premo de botelo kontraŭ plata tabulo estas tre taŭga.....

Nun mi opinias, ke ĉiuj gazetoj bonvolos alporti utilon al siaj legantoj per disvastigo de tiu ĉi eltrovo tro longtempe nekonata. La karbo povas ankaŭ utili, kiam persono estas dangĝerita de supermezura trinkado de alkoholo. Ĝi taŭgas ankaŭ por malinfekti la vundojn, kaj por tia celo ĝin uzis la japanaj kuracistoj dum la lasta militado.

Por la utilo al la malsanuloj, ĉiu povas entute aŭ parte reprodukti ĉi tiun artikolon. — Kolonelo Ernault.

(El la « Internacia Scienca Revuo » - Novembro 1904 - Trad. Dro Noël),

XL.

LA MORTO DE L' FRATINO DE LA LEPRULO.

.....Mi sidiĝis apud mia fratino, kaj en la plena mallumo ni interparoladis la lastan fojon. Miaj larmoj senhalte fluis; kruela antaŭsento ekscitis min. « Kial vi ploras? » ŝi diris al mi, « kial vi ĉagreniĝas tiel? Mortante mi ne forlasos vin, al viaj turmentoj mi alestos ».

Post kelkaj momentoj, ŝi esprimis la deziron ke mi transportu ŝin el la turo en la avelejon, por ke ŝi faru siajn preĝojn tie kie ŝi kutimis pasigi plejparte la belan sezonon. « Mi volas, » ŝi diris, « morti

rigardante la ĉielon ». Tamen mi ne kredis ke ŝia lasta horo estas tiel proksima. Ĉirkaŭpreninte do, mi forlevis ŝin. « Nur subapogu min », ŝi diris; « eble mi havos ankoraŭ la forton por marŝi ». Mi kondukis ŝin malrapide ĝis la avelejo; mi arangis al ŝi kusenon per sekaj folioj, kiujn ŝi mem estis tie kolektinta, kaj ŝirminte ŝin per vualo kontraŭ la nokta malsekaĵo, mi sidiĝis apude, sed ĉar ŝi deziris esti sola por sia lasta pripensado, mi malproksimiĝis ne ĉesante tamen observi ŝin. De tempo al tempo, levetiĝis ŝia vualo, kaj ŝiaj palaj manoj aldirektiĝis al la ĉielo. Kiam mi reiris al la arbetaro, ŝi petis min pri akvo: mi alportis ĝin en ŝia kaliko, ŝi trempis tien la lipojn, sed ŝi ne povis trinki. « Jen estas mia finiĝo », ŝi diris deturnante la kapon, « baldaŭ mia soifo trankviliĝos je eterne. Subtenu min, frato mia, faciligu al via fratino la deziratan sed teruran transiron. Subtenu min, elparolu la preĝojn por la batalantoj kontraŭ la morto ». Tiaj estis ŝiaj lastaj vortoj. Mi alpremis ŝian kapon al mia brusto, kaj mi elparolis la preĝojn pri l' agonio. « Aliru al l' eternejo! » mi diris, « kara fratino, liberigu vin de la vivo, lasu ĉe miaj brakoj tiun ĉi korpan vestaĵon! » Dum tri horoj, mi subtenis ŝin tiel en la lasta batalado de la naturo; fine ŝi estingiĝis dolĉe, kaj ŝia animo senpene disigis sin de la tero....

(El la « Diversaĵoj » de F. Lalle-
mant et L. Beau; verkis
X. de Maistre, trad. F. Lal-
lemant).

XLI.

BRULADO.

Nokta kvieto subite rompiĝis
De sonorado lugubre sonanta.
La sonorila batilo rapidas.
Ve! de brulado jen estas anonco!
Fakte, ĉu fajro ne brilas ruĝega
Inter la arboj de l' monta deklivo?
Malfeliĉuloj alvokas. Ni kuru!

*
* *

Lumo, tra truoj de l'arba densaĵo,
Striojn blindigajn sur tero desegnas
Antaŭportante premadon al koro.
Nun, jen aperas inferna vidaĵo.
Domo kroniĝis de fajra hararo, (= Domo surkovras hararo flammanta)
Kies buklegoj ondiras serpente.
Tute mallumaj en tiu lumego,
Homaj profiloj senorde sin movas.
Ili deturnas kanalon en vojon,
Kaj la rulado de l' fluo sur ŝtonoj
Al la krakado brulada miksiĝis.
Akvon ĉerpante per tolaj siteloj,
Aro de viroj ĉirkaŭas pumpilon,
Kiun ĝi pene, ĝis tie kondukas.
La maŝineto spiregas sufoke,
Kaj energie laboras; sed vane,
Spite de ĝia agado senlaca,

Sian kaptaĵon la flamo devoras;
Kaj sub la mordoj, tegmentaj tabuloj,
Kvazaŭ estaĵoj, sin tordas kaj krias.
Kontraŭ mureto, senmovaj bovinoj,
Jus~~x~~ elpelitaj el sia dormejo,
Terurigitan alstreĉas okulon;
Dum, pro rebrilo senĉese vibranta,
Branĉoj de l' altaj ĉirkaŭaj larikoj
Sajnas saltadi en stranga dancado.
Fine rompiĝis la ĉefa trabaĵo.
Falas la tuto. En lasta skuado,
Nubon fajreran la domo vulkanas.

*
* *

Ĉio ĉesiĝis; montanoj foriris.
En senmovaĵo denove naturo
Sin rigidigis. Sur ~~f~~endo malbrila
Muroj ŝiritaj aperas fantome;
Kaj, en nigraĵo ĉirkaŭe staranta,
Tiu kadavro de domo brulinta
Pezan de fulgo elŝvitas odoron.
Inter ruinoj nur restas la stalo,
Kiu de l' fajro l' atakon rezistis.
Antaŭ la pordo, apenaŭ videblaj,
Du maljunuloj ploradas en nokto.

(El la « Lingvo Internacia » Januaro, 1907
- verkis H. Sentis).

XLII.

PINOJ KAJ ABIOJ ⁽¹⁾.

De juna brileta ĉielo ^{mal-supren-disigas} malsuprendisigas viva,
palpebruma, gaja lumo. Bonodoras la galanto, tiu
printempofrua dormetema arbamonta floro. Sur mal-
sekaj arbaraj ^{mal-dense-joj} maldensejoj verdas kontentaj obstinaj
papaveroj kaj sur ^{sekegaj} ŝtondekklivoj inter putraj ^{putrefakti}
elbrulitaj filikoj komencas bluiĝi agrable odorantaj
violoj. ^{pli} ^{pro-fundus}

La birdoj dolĉe kaj bonsone kantetas kaj tremante
en ^{canerante} dorlotema ^{cheperante} ravanta ^{excitante} ekscito, transflugas de unu
branĉo sur la alian. Per ^{fulgaj} kamentuboj ^{sibletas} sibletas
mallaŭte la fumo kaj gaje, malrapide ^{ondigas} ondigas per
maldensa pale-luma printempa aero, ^{malaperigante} malaperigante
en ^{malgaja} kvazaŭglacia ^{bluo} bluo de pina, la vilaĝon
fiere superiganta, arbamonto. ^{sparenda}

^{rigide} Rigide, ^{ŝtonigite} ŝtonigite, majeste leviĝas la pinoj kaj abioj
per serena, rideta lumo. Ili estas malgajaj, pensemaj.
Ĉio ĝojas pri revenanta, ^{ŝvelanta} ŝvelanta vivo — sed ili?
Al ili estas ĉio egala: kiel somero tiel printempo,
kiel aŭtuno tiel vintro. Ili restas ĉiam malvarmaj,
seriozaj, malgajaj, ĉar — la koro ĝemas, neniu ĝin
aŭdas; larmoj fluas, neniu ilin vidas. ^(ŝveli: ĝemante)

(1) Alegorio, en kiu estas preskribita la malespero de mal-
feliĉa loĝantaro de okupitaj provincoj Bosnio kaj Hercegovino.
Pinoj kaj abioj estas bosniaj kampuloj, kun kiuj ploras la
poeto. (Rimarko de l' tradukinto).

Kiam ajn mi ilin ekrigardas, mi malgajiĝas. Kial naturo al ili, al miaj karaj kaj amikaj pinoj kaj abioj estis tiel senkompatema?

Miaj pinoj kaj abioj, mi ankaŭ nenion plu esperas; ankaŭ mia vivo same kiel via estas plena je delikata, profunda sopiro, sed — la koro ĝemas, neniuj ĝin aŭdas; larmoj fluas, neniuj ilin vidas.

Viaj akraj pintaj pikfolioj estas glaciigintaj larmoj — mi scias bone! — kaj ilia verda koloro estas sopiro, profunda, delikata sopiro al la eterne verda printempo, neniam al ni alvenonta!... Koro ĝemas, neniuj ĝin aŭdas; larmoj fluas, neniuj ilin vidas...

(El « Český Esperantista » Bohema Gazeto
- Jul.-aug.-sept. 1904 - Verk. Petar Kočić;
trad. V. Krulj).

XLIII.

REFERENCO PRI ESTONTAJ AGENTOJ.

Peto. — S-oj Bonnor kaj K-io, el Portland Street, Liverpool, turnis sin al ni, petante la ekskluzivan agentecon por Anglujo, de niaj patentitaj boriloj, kaj ni estos feliĉaj, se vi volos havigi al ni informojn pri ilia financa stato, k. t. p. el la du firmoj cititaj je la malsupro de tiu ĉi letero. Niaj inform-agentoj informas nin, ke S-oj Bonnor estas bone establita firmao, kaj senriska ĝis £ 1,000 (mil funtoj sterlingaj).

Se ni donos al ili la agentecon, ni devos liveri

al ili ^{gandevigi komercaĵojn} vendotajn komercaĵojn por multe pli alta valoro, kaj ni do estus dankaj, se, krom la ricevo de tiuj du referencoj, vi igos informo-petojn faratajn per lokaj agentoj pri ilia kapitalo, k. t. p.

Volu ^{debetigi} debetigi en nia kalkulo ĉiujn elspezojn, kiujn vi eble faros por tiu okazo.

Kun antaŭaj dankoj, kaj certigante vin, ke ĉiam ni plezure donos tian favoron reciproke, ni restas ....

Respondo. — Ni faris la du referenco-petojn rilate al S-oj Bonnor kaj K-io, kaj donas al vi la jenajn detalojn.

S-oj J. Long kaj Filo diras, ke ili konsideras B. unuagradan firmon; efektive, unu el la plej bonaj ^{de primar grado (primar)} en la komerco, kaj povas plene rekomendi ilin kiel energiajn, kaj kredinde ekfarontajn bonan negocadon por vi. La firmo estas komence fondita de James Bonnor en 1881 (mil okcent okdek unua), kiu mortis antaŭ ses aŭ sep jaroj; de tiu tempo, la du fratoj, Karolo kaj Frederiko, kondukadis la aferojn. Ili posedas grandajn monrimedojn, kaj posedas multe da ^{de primar grado} bieno en Liverpool; kaj estus tute sendanĝere fidi al ili ^{provizojn} provizojn valorantajn ĝis £3,000, se necese.

S-oj Ord kaj Kompanio, kaj la aliaj personoj ^{induspropraj} petitaj, praktike certigas tiujn ĉi detalojn, kaj aldonas, ke ili fidas al ili preter tiu sumo.

Niaj propraj inform-agentoj taksas ilin kiel unua-^{de primar grado}gradan firmon, kaj, kvankam ili ne povas nepre paroli pri la sumo de kapitalo, ili tamen lernas ke

ili estas riĉegaj, kaj kredito da ĝis £ 3,000 ne estus pensata tro multe.

Ni do pensas, ke vi povas agi kun tiuj ĉi personoj kun plena konfido, kaj ni dirus, ke ili kredinde estos tre utilaj agentoj, ĉar ili devas fari grandan komercon inter la grado de klientoj, kiuj versajne ekaĉetos viajn patentitajn borilojn.

(El « Practical Business Letters in Esperanto »
de J. C. O'Connor kaj P. D. Hugon).

XLIV.

PROVERBARO.

Fidanta al vorto atendas ĝis morto.

Espero kaj pacienco kondukas al potenco.

Komenco bona, laboro duona.

metio Metio lacigas, metio vivigas. *metio*

Plej certa laboro, laboro per oro.

Sako ne sonas, amiko ne konas.

Ŝteletiston oni batas, ŝtelegiston oni ŝatas. *ŝtelegisto*

Post brua vento, subita silento.

Lernu juna, vi scios maljuna.

Kiu regalas per ŝtonoj, tiun oni dankas per bastonoj.

Kie regas virino, malbona estas la fino.

Al hundo bastono, al hom' leciono.

Ofta festo, malplena kesto. *kesto*

Se forestas la suno, sufiĉas la luno.

Riĉigas ne enspezo, sed prudenta elspezo.

Tablono / adorna la tergo / non la faccia
Tablon ornamas ne tuko, sed kuko.

Ni forgesas averton, ni memoras la sperton.

Batanto povas argumenti, batato devas silenti.

Du militas, tria profitas. *era: due litiganti il terzo gode*

Pli valoras propra ĉemizo, ol fremda plena valizo. *miglio la propria e
meco de degli altri fa la valigia*

Ne estas piediranto kolego al rajdanto.

Homo pafas, Dio trafas. *L'uomo spara, Dio coglie nel segno*

Fremda mizero, ridinda afero.

Granda ^{mal}telero, malplena ^{mal}kulero. *malcelario*

Ne timu tranĉilon, timu babilon. *Non temere il coltello, temi l'abitudine*

Ju pli da honoro, des pli da laboro.

En landoj transmaraj estas oraj arbaroj. *Nella foresta con la forche d'oro*

Al la papero ne mankas tolero.

Ne demandu scienculon, demandu spertulon.

Forveturis malsaĝa, revenis nur pli aĝa.

Se stomako doloras, kapo laboras.

Mizero faras viziton, ne atendente inviton.

Oni maron admiras, se oni maron ne iras. *Se non si va in mare*

Pri la ŝtrumpa truo, scias nur la ŝuo. *Il buco della cotta sa soltanto la scarpa*

Kiu ne estis kaporalo, ne estos generalo. *Chi non fu capitano non sarà generale*

Inter la blinduloj reĝas la strabuloj.

Virino havas haron longan, sed saĝon mallongan. *La donna ha il capello
lungo ma il cervello corto*

Ne karesu per mano, sed karesu per pano. *Non carizgati con la mano, carizga
col pane*

Pekinto pentas, kolero silentas. *Pekinto (il peccatore) si pente, la colera tace*

Nur tiu ne eraras, kiu neniam ion faras. *Soltanto colui (quello) non erra, che
non fa qualcosa (nulla)*

(El la « Proverbaro Esperanta »
de M. F. Zamenhof).

XLV.

ENEIDO.

Ĉiuj silentis atente, kaj supren tenante okulojn.
Tiam, el lito altega, Eneo parolis la patro:

« Ne esprimeblan, reĝino, vi petas novigi doloron,
Kiel Trojanan potencon kaj regnon multege plorindan
Rompis Danaoj: malĝoja afero en kiu mi prenis
Parton grandegan, kaj kiun mi vidis. Ĉar tion aŭdante,
Kiu, Mirmido, Dolopo, kruela soldato Ulissa,
Larmojn retenus? Sed nokto malseka okupas ĉielon
Tute rapide, kaj astroj malaltaj invitas dormadon.
Tamen se amo fervora por niaj suferoj vin puŝas
Koni, kaj lastan mallonge Trojanan aŭskulti laboron,
Kvankam animo memoras terure kaj larmojn rifuĝas,
Diros mi. Pro militado teditaj, de dioj pelataj,
Ĉefoj Danaaj, post tiom da jaroj jame vane pasintaj,
Kiel monteto, ĉevalon, laŭ arto de dia Palaso,
Ekkonstruigas, kaj flankojn kovrigas per traboj abiaj.
Ili ŝajnigas promeson revenan: ĝin famo konigas.
Tien do korpojn lotitajn de viroj kuraĝaj sekrete
Ili enmetas, en ventron malluman; kaj grandan ka-
[vaĵon,

Vastan uteron, tuj je militaro plenigas armita.

Estas proksime vidata Tenedo, famege konata,
Riĉa insulo kaj forta, Priama dum regno vivadis,
Sed nur hodiaŭ rodeto, al ŝipoj haveno danĝera.
Tien sin Grekoj transportas kaj kuŝas sur bordo de-
[zerta.

Certaj, post tiu eliro, ke ili veturas Mikenon,
Ĉiuj Trojanoj do sin liberigas el longa timado.
Oni malfermas pordegojn; plezure tendaron Dorikan
Ĉiu vizitas, kaj lokon dezertan kaj bordon lasitan.
Tie Dolopoj, kaj tie kruela tendaris Aĥilo,
Tie lokiĝis ŝiparo, kaj tie batalo kutimis.
Iuj, mirantaj pri dono mortiga al ĉasta Minervo,
Tiun ĉevalon grandegan admiras; unua Timeto
Ĝin enkonduki trans muron proponas kaj supren sur-
[loki;

Eble ĉu venkis perfido, ĉu eble Trojana fatalo.
Tamen saĝuloj, prudente pensantaj, Kapiso precipe,
Tiun insidon Danaan, suspektan donacon, en maron
Ĵeti ordonas, aŭ tiun lignaĵon en flamoj bruligi,
Fine trabori la kavan uteron, por sondi profundon.
Tiam en malajn partiojn necerta sin aro dividis,
Kiam unua el ĉiuj, de multa anaro sekvata,
Laokoono kolera de supra alkuras altaĵo;
El malproksime: « Urbanoj, nu! kia granda frenezo!
Ĉu malamikan vi kredas foriron? Ĉu donojn Danaajn
Senartifikaj vi pensas? Ĉu tiel aperas Ulisso?
Aŭ en lignaĵo kaŝiĝas Aĥaĵoj, en ĝi enfermitaj;
Aŭ do ĝi estas maŝino farita por murojn detrui;
Aŭ spionadi domaron, aŭ urben el supre konduki;
Eble alia insido! Ĉevalon ne fidu, Trojanoj;
Kio ajn estas, mi timas Danaojn eĉ donojn portan-
[tajn! »

Tiel li diris: longegan sagegon, per mano fortika,
Kontraŭ flankegon kaj ventron de monstro rondforme
[faritan,

Forte li ĵetas: tremanta ĝi staris, uteron puŝanta;
Kaj resonadis kavaĵoj, kaj brue profundo ĝemadis.
Tiam se dia fatalo, se blinda ne estis animo,
Li nin admonis per fero Argolan disrompi nestegon.
Kaj nun vi starus, Trojurbo; Priama altaĵo vivadus!

. . . . .
Laokoono, nomita per sorto ĉefpastro Neptuna,
Apud altaro sanktega grandegan buĉadis bovviron.
Jen el Tenedo, tra ondoj trankvilaj, duopaj serpentoj,
— Mi rakontante tremetas! — grandegajn sur maro

[longigas
Ringojn, kaj ambaŭ samvice al bordo sin ili direktas.
Inter ondegaj stariĝas du brustoj, kaj krestoj sangruĝaj
Maron superas; dum parto alia tuŝetas ondaron
Pli malantaŭe, dum vosto longega per tordoj kurbiĝas.
Bruas ŝaŭmanta salakvo. Jam ili marbordon atingis.
Estis flamantaj okuloj, de sango kaj fajro koloraj,
Dume du langoj vibrantaj buŝegojn siblante lekadis.
Tion vidante, ni kuris sensangaj. Laŭ certa direkto,
Ili aliras al Laokoono; kaj ĉiu serpento
Ĉirkaŭ du liaj naskitoj unue volviĝas, envolvas
Ilin, kaj membrojn mizerajn kruele per mordo dis-

[ŝiras,
Poste ekkaptas lin, — kiu alkuris por ilin helpegi,
Sagojn portante —, kaj ligas per volvoj grandegaj:

[dufoje
Ili lin meze kunpremas, dufoje per skvama vostego
Kolon ĉirkaŭas, je kapo kaj brusto lin superegante.
Dume per manoj tirantaj li penas disigi vivligojn,

Kiuj difektas rubandojn per kraĉa kaj nigra veneno,
Li mem samtempe kriegojn terurajn ĵetadas al astroj.
Tiel blekegas vundita bovvido, altaron lasinta,
Kiu hakilon malbone puŝitan el kolo ekskuas.
Poste duopaj serpentoj, al supra preĝejo rampante,
Kuras, ĉe alta sanktejo kruelan aliras Minervon,
Kaj al piedoj diinaj, sub ŝilda rondaĵo, sin kaŝas.

(El « Eneido » de Virgilio, trad.
de *Dro Vallienne*).

XLVI.

SPRITAĴOI.

Sinjorino al sia edzo:

— Se vi trovas la rimedon ke Gonzalez venu
ofte ĉe nin.... Li estus bonega fianĉo por nia
filino!

La filo (studento): — Mi havas jam sistemon,
patrineto: mi pruntepetos al li dudek pesetoj kaj li
ne malestos eĉ unu tagon en nia domo.

manĉera

(*H. V. Ameijeiras*).

*
* *

Tusis samtempe abato kaj monaĥeto, kaj tiu ĉi
diris:

— Kian kataron havas la tuta monaĥaro!

(*V. Asensi*).

*
* *

— Knaboj, kio okazas al vi ke vi estas tiel malgajaj?

— Ke ĵus mortis nia avino.

— Kaj vi, *senokupulo*, kiel ne ploras?

— Ĉar mi ne havas nazitukon.

(L. Sanchez Benito).

*
* *

— Kiu estas la plej akirinda besto?

— La kato.

— Kiel? mi petas.

— Tre facile! Sufiĉas havi du el tiuj bestoj por ekstreme riĉiĝi, t. e. por ĉiam posedi *dukatojn*!

*
* *

En amika vespera interkunveno fraŭlino legas versaĵon titolitan: « *Se mi estus birdo* », terure longan kaj enuigan.

Ĉeestanto, kiu ne ĉesas oscedi dum legado de la kvazaŭ senfina poezio, ekkrias subite en kolera humoro: « *Se mi havus pafilon!* »

*
* *

En oficejo oni disputas malĝentile kaj *laŭtege* eĉ neatente, ke la estro sidas en apuda ĉambro. En disputa *flameco*, oficisto alparolas:

— Vi estas sentaŭgulo.

— Kaj vi...? ekrespondas la alia.

— Ĉu povas ekzisti en la mondo viro pli mal-saĝa ol vi, idiotulo?

La oficestro el interne:

— Sinjoroj, ĉu vi forĝesis ke mi staras tie ĉi?
(V. Inglada).

(El « La Suno Hispana » —
Febr., Apr., Majo, Aŭg. 1906)

XLVII.

NEŬTRALECO KAJ TOLEREMECO.

Tuj de la komenco de nia propagando kaj ĝis la hodiaŭa tago ni pli obstine ol kiu ajn staragis la principon de la neŭtraleco por Esperanto aŭ la Esperantistoj kaj ni rememorigis pri ĝi.....

La neŭtraleco estas la remparo de la libereco por Esperanto, kiu povas vivi nur kun la kondiĉo, ke ĝi restos tio, kio ĝi estas nature, la *propraĵo* de ĉiuj. Tiu principo estas ankaŭ la remparo de nia propra libereco, ĉar ni ĉiuj konservas la nerifuzeblan rajton pensi kaj kredi, diri kaj fari, post nia esperantistiĝo, ĉion kion ni pensis kaj kredis, ĉion kion ni diris aŭ faris antaŭ ĝi, tial ke la akiro de lingvo ne havas la efikon limigi aŭ malgrandigi per io nian plenan liberecon.

Sed tiu neŭtraleco, *gardilo* de nia individua libereco, havas kiel sekvon rektan kaj praktikan unu aferon, kiun ni ne devas forgesi, la toleremon,

plenan, absolutan toleremon, tiel plenan, tiel absolutan, kiel neŭtraleco mem. Ĉar estas konsentite, ke l'Esperantismo estas malfermata por ĉiuj opinioj, por ĉiuj partioj, por ĉiuj religioj — kaj kiel lingvo povus esti malfermata por ili? — sekve estas konsentite, ke en niaj societoj, en niaj grupoj renkontiĝos homoj plej diferencaj pri opinioj kaj kredoj; estas ankaŭ konsentite, ke ĉar ĉiuj havas la saman rajton por esti ĉe ili, Esperanton, ĉiuj devas havi unu por alia saman respekton kaj saman toleremon. Tial neniam, neniam politiko nek religio devas esti aludataj en la kunsidoj de niaj grupoj, ĉe kiujn oni venas nur por sin okupi je Esperanto, pri ĝia lernado kaj ĝiaj progresoj, ĉe kiujn oni venas nur por helpi unu alian en la batalado, por formi faskon pli kunligitan, pli densan, en celo venki pli bone, kaj ne en celo disiĝi per esti venkita. Ni lasu niajn partiojn, religiojn, politikojn ĉe la pordo de l' grupo; ĝian sojlon neniam ili transiru; Esperanto sola devas tien pasi. Ni havu por ĉiuj membroj de l' grupo la saman afablan akcepton, la saman korecon. Ĉu ili ĉiuj ne estas Esperantistoj? kaj ĉu l' Esperantismo ne estas en la mondo la lando plej neŭtrala kaj plej liberala? Vere ĉu ni trovas, ke la ĉiutaga vivo ne liveras al ni sufiĉe da okazoj por malkonsento, sufiĉe da ofendiĝoj?....

Ĉie kaj ĉiam ni montru al la mondo la belegan spektaklon prezentitan dum la Kongreso, ĉe kiu certe, por esti afabla al sia najbaro, neniuj kongres-

ano demandis lin nek pri lia religio, nek pri liaj opinioj. Sufiĉis al li scii, ke li estas Esperantisto. Nu, ĉiam niaj grupoj aŭ aliaj kunvenoj estu reproduktion de l' interrilata afableco, de la koreco, kiuj faris la feliĉon de ĉiuj en la Kongreso. Ni estu Esperantistoj kaj ne sektistoj, ĉar la du aferoj forpelas necese unu la alian en « Esperantujo » kaj tial ke ni estas Esperantistoj, ni havu por la religio kaj la politiko de la aliaj la tutan respekton kaj la tutan toleremon, kiujn ni deziras por la niaj. Alie nur mensogo estus nia neŭtraleco.

(El « L'Espérantiste » — Janvier 1906 — verkis *L. de Beaufront*).

XLVIII.

HORACIO.

« Ho! patro vi! Tiber', al kiu
Preĝadas la Romanoj,
Armilojn, vivon miajn gardu
Hodiaŭ viaj manoj ».
Li diris; tiam eningigis
Je l' flanko la glavegon,
Kaj kun l' armaĵoj tute saltis
Subite en l' akvegon.

Nek ĝoja nek malĝoja krio
Aŭdiĝis de la tero,
Sed ĉiuj en silent', timante,
Senmovaj staris, atendente,
Pro lia malapero;
Sed kiam sur la akvosupro
La lia kap' revenis,
Aplaŭdis laŭte la Romanoj,
Kaj, je la ĝojo, la Tuskanoj
Mem preskaŭ partoprenis.

Sed la torent' fiere kuris,
Pro daŭro da pluvego,
Kaj lia sango forfluadis
Kun gravega dolorego;
Kaj pro l' armaĵoj, kaj pro l' battoj
Kiujn li jam ricevis,
Li ofte subakviĝe iris;
Sed ĉiam sin relevis.

.....
Kaj nun la fundon li ekpalpas,
Kaj nun sur tero kuŝas,
Kaj apud li la Patroj staras,
La sangajn manojn tuŝas;
Kaj nun krioj kaj aplaŭdoj
Kaj ploro tre kompata,
Li tra l' rivero-pordo iras
De la popol' portata.

Kaj al li estis donacita
El la publik-bieno,
Kampar', de bovoj du plugita
Dum unu tag', da greno;
Kaj oni metis bronz-statuon
En l' urbo, kiu restas
Hodiaŭ tie, kaj pro mia
Rakonto nun atestas.
Ĝi en la kunvenejo estas,
La bela figuraĵo
De Horacio surgenue
Vestita je armaĵo;
Kaj sube estas gravurita
Per enskribaĵo ora,
Ke li la ponton brave gardis
En l' estinteco glora.
Ĝis nun la korojn de l' Romanoj
La lia nom' ekscitas,
Kiel trumpeto-voĉo kiu
Al la batal' invitas;
Kaj al Junon' patrinoj preĝas
Ke filoj, laŭ braveco,
Similu al la pordgardinto
Je l' glora estinteco.
Kaj en malvarmaj vintraj noktoj
Pro la venteg' blovanta,
Kiam sonadas tra la neĝo
La kri' de lup' blekanta;

Kaj kiam ekster kampdometoj
Aŭdiĝas la ventegoj
Dum en la domfajrejo brulas
Pli laŭte la ŝtipegoj;

Kiam barel' vinplena estas
Kun lampoj alportitaj,
Kaj kaprideto kun kaŝtanoj
Antaŭ la fajr' rostitaj;
Kiam ĉe l' famili-kunveno
Knabinoj korbojn faras,
Kaj apud la fajrej' junuloj
Pafarkojn reriparas;

Kiam armaĵojn l' edzo flikas,
Aŭ kaskoplumojn ligas;
Kiam l' edzino la bobenon
Tra la teksil' flugigas;
Aŭdiĝas la rakonto vera,
Kun ploro kaj gajeco,
Pri Horaci', la pordgardinto
Je l' glora estinteco.

(El « Horacio - El la Baladoj pri Antikva
Romo - de Macaulay », trad. C. Bicknell).

XLIX.

PLENA GRAMATIKO DE ESPERANTO.

A) Alfabeto.

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz.

Rimarko. Presejoj, kiuj ne posedas la literojn ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ, povas anstataŭ ili uzi ch, gh, hh, jh, sh, u.

B) Reguloj.

1. *Artikolo* nedefinita ne ekzistas; ekzistas nur artikolo definitiva (*la*), egala por ĉiuj seksoj, kazoj kaj nombroj.

Rimarko. La uzado de la artikolo estas tia sama, kiel en la aliaj lingvoj. La personoj, por kiuj la uzado de la artikolo prezentas malfacilaĵon, povas en la unua tempo tute ĝin ne uzi.

2. La *substantivoj* havas la finiĝon *o*. Por la formado de la multenombro oni aldonas la finiĝon *j*. Kazoj ekzistas nur du: nominativo kaj akuzativo; la lasta estas ricevata el la nominativo per la aldono de la finiĝo *n*. La ceteraj kazoj estas esprimataj per helpo de prepozicioj (la genitivo per *de*, la dativo per *al*, la ablativo per *per* aŭ aliaj prepozicioj laŭ la senco).

3. La *adjektivo* finiĝas per *a*. Kazoj kaj nombroj kiel ĉe la substantivo. La komparativo estas farata

per la vorto *pli*, la superlativo per *plej*; ĉe la komparativo oni uzas la preposicion *ol*.

4. La *numeraloj* fundamentaj (ne estas deklinaciataj) estas: *unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek, cent, mil*. La dekoj kaj centoj estas formataj per simpla kunigo de la numeraloj. Por la signado de numeraloj ordaj oni aldonas la finiĝon de la adjektivo; por la multoblaj, la sufikson *obl*; por la nombraj, *on*; por la kolektaj, *op*; por la disdividaj, la vorton *po*. Krom tio povas esti uzataj numeraloj substantivaj kaj adverbaj.

5. *Pronomoj* personaj: *mi, vi, li, ŝi, ĝi* (pri objekto aŭ besto), *si, ni, vi, ili, oni*; la pronomoj posedaj estas formataj per la aldono de la finiĝo adjektiva. La deklinacio estas kiel ĉe la substantivoj.

6. La *verbo* ne estas ŝanĝata laŭ personoj nek nombroj. Formoj de la verbo: la tempo estanta akceptas la finiĝon *-as*; la tempo estinta *-is*; la tempo estonta *-os*; la modo kondiĉa *-us*; la modo ordona *-u*; la modo sendefina *-i*. Participoj (kun senco adjektiva aŭ adverbaj): aktiva estanta *-ant*; aktiva estinta *-int*; aktiva estonta *-ont*; pasiva estanta *-at*; pasiva estinta *-it*; pasiva estonta *-ot*. Ĉiuj formoj de la pasivo estas formataj per helpo de responda formo de la verbo *esti* kaj participo pasiva de la bezonata verbo; la prepozicio ĉe la pasivo estas *de*.

7. La *adverboj* finiĝas per *e*; gradoj de komparado kiel ĉe la adjektivoj.

8. Ĉiuj *prepozicioj* postulas la nominativon.

9. Ĉiu vorto estas legata, kiel ĝi estas skribita.

10. La akcento estas ĉiam sur la antaŭlasta silabo.

11. Vortoj kunmetitaj estas formataj per simpla kunigo de la vortoj (la ĉefa vorto staras en la fino); la gramatikaj finiĝoj estas rigardataj ankaŭ kiel memstaraj vortoj.

12. Ĉe alia nea vorto la vorto *ne* estas forlasata.

13. Por montri direkton, la vortoj ricevas la finiĝon de la akuzativo.

14. Ĉiu prepozicio havas difinitan kaj konstantan signifon; sed se ni devas uzi ian prepozicion kaj la rekta senco ne montras al ni, kian nome prepozicion ni devas preni, tiam ni uzas la prepozicion *je*, kiu memstaran signifon ne havas. Anstataŭ la prepozicion *je* oni povas ankaŭ uzi la akuzativon sen prepozicio.

15. La tiel nomataj vortoj *fremdaj*, t. e. tiuj, kiujn la plimulto de la lingvoj prenis el unu fonto, estas uzataj en la lingvo Esperanto sen ŝanĝo, ricevante nur la ortografion de tiu ĉi lingvo; sed ĉe diversaj vortoj de uno radiko estas pli bone uzi senŝanĝe nur la vorton fundamentan kaj la ceterajn formi el tiu ĉi lasta laŭ la reguloj de la lingvo Esperanto.

16. La fina vokalo de la substantivo kaj de la artikolo povas esti forlasata kaj anstataŭigata de apostrofo.

(El la « Fundamenta Krestomatio de la Lingvo Esperanto » de L. L. Zamenhof).

L.

PREFIKSOJ KAJ SUFIKSOJ.

La supraj nomoj montras vortetojn kiujn oni aldonas, ĉe la komenciĝo aŭ finiĝo de radikvortoj. Ili estas tre utilaj, ĉar ili ebligas uzi nekalkuleblan nombron da vortoj, ne ŝargante le memoron.

Mal montras la rektan kontraŭaĵon de la ideo. Ekz.: Bona, malbona; alta, malalta; juna, maljuna; bela, malbela; estimi, malestimi.

In montras la virinan sekson. Ekz.: Patro, patrino; onklo, onklino; Aleksandro, Aleksandrino; ĉevalo, ĉevalino.

Il montras la instrumenton por la donita farado. Ekz.: *Tranĉi* la viandon per tranĉilo; falĉi herbon per falĉilo.

Ad montras daŭron en la ago. Ekz.: Tiu homo faras belan paroladon; rigardadi pentraĵon (rigardi longatempe).

Aĵ montras ion posedantan la donitan econ aŭ ion faritan el (idea konkreta). Ekz.: Malmola, malmolaĵo; sukeraĵo (kio konsistas el sukero).

An montras la membron, la loĝanton, la partianon. Ekz.: Grupo, grupano; Parizano; Kristano.

Ar montras la kolekton, la grupon de la objektoj esprimitaj de la radikvorto. Ekz.: Vorto, vortaro; vagono, vagonaro; homo, homaro.

Bo montras la parencecon rezultantan de l' edziĝo.

Ekz.: Bopatro (patro de edzo aŭ de edzino), bopatrino.

Ĉj estas karesa malgrandigo, kiun oni uzas en la familio; oni metas ĝin post la 2 - 5 unuaj literoj de la nomoj viraj. Ekz.: Arĉjo, anstataŭ Arturo; Paŭĉjo, anst. Paŭlo.

Nj sama uzo, sed por la virinaj nomoj. Ekz.: Johanio, anst. Johanino; Josefo, anst. Josefino.

Dis montras la dividon, ĵeton ĉiufanken. Ekz.: Semi, dissemi; ĵeti libron, disĵeti paperpecojn; kuri, diskuri (kuri ĉiuj al diversaj flankoj).

Ebl kio povas esti farata. Ekz.: Kredi, kredebla (kio povas esti kredata); legi, legebla, mallegebla.

Ec montras la econ abstraktan, la staton de tiu kiu estas, aŭ de tio kio estas. Ekz.: Bela, beleco (la staton de tiu kiu estas bela); amiko, amikeco; malriĉa, malriĉeco.

Ist montras la homon, kiu sin okupas per, la profesion, aŭ la metion. Ekz.: Maŝinskribisto, lavistino, komercisto.

Edz montras la aliseksan kunulon. Ekz.: Lavistino, lavistinedzo; doktoro, doktoredzino.

Eg pligrandigilo, kiu plifortigas la ideon. Ekz.: Amazono, en Brazilujo, ne estas rivero, sed riverego. Monto alta je mil metroj, estas alta monto; alta je ses mil metroj, estas altega.

Ej montras la lokon por. Ekz.: Oni vendas en la vendejo, dormas en la dormejo.

Ek montras agon kiu komenciĝas, aŭ kiu estas

momenta. Ekz.: Kanti, ekkanti (komenci kanti); ekkrii, ekvidi, ekdormi.

Em montras la inklinon al, la kutimon de. Ekz.: Kredi, kredema; tromanĝemo; kolera, kolerema.

Er rekondukas al la elemento, al la unuaĵo parta. Ekz.: Mono, monero (da 5, 10 frankoj k. t. p.), sablo, sablero.

Estr signifas la personon superan kiu ordonas. Ekz.: Regno, regnestro; ŝipo, ŝipestro.

Et malgrandigas la ideon esprimatan da la radikvorto. Ekz.: Ĉambro, ĉambreto (malgranda ĉambro); knabo, knabeto; ridi, rideti.

Ge kunigas la du seksulojn. Ekz.: Gepatroj (la patro kaj la patrino), gefratoj, gekuzoj, gesinjoroj.

Id signifas infanon de, posteulon de. Ekz.: Bovo, bovido; koko, kokido; Izraelidoj.

Ig signifas fari tia. Ekz.: Puri, purigi (fari pura); li koleras ĉar mi kolerigis lin; la vizaĝo de la infano estas pura, ĉar la patrino purigis ĝin.

Iĝ alveni en tian staton. Ekz.: Maljuna, maljuniĝi (alveni en staton maljunan); edziĝi, edziniĝi (por fraŭlino).

Ind signifas kio aŭ kiu meritas esti. Ekz.: Kredi, kredinda; memori, memorinda.

Ing montras objekton en kiu alia objekto estas lokita parte (nur por unu objekto). Ekz.: Kandelo, kandelingo; plumo, plumingo.

Moŝto ĝenerala titolo de ĝentileco, bonmaniero. Ekz.: Lia Reĝa Moŝto Viktoro Emanuelo; Via

Princa, Duka, Grafa, Barona, Generala, Episkopa Moŝto; Via Dukina Moŝto; Via Moŝto; Via Prezidenta Moŝto.

Re signifas returne, denove. Ekz.: Veni, reveni; iri, reiri (aŭ iri denove); reviviĝi.

Uj montras la keston, vazon, skatolon, kuvon, k. t. p. kiu plene enhavas, kaj ankaŭ la landojn. Ekz.: Cigaro, cigarujo; mono, monujo; supujo, teujo; Francujo (Franclando); Svisujo (Svislando); Italujo (Itallando).

Ul montras la estaĵon karakterizatan de. Ekz.: Juna, junulo (persono juna), malriĉulo, timulo, avarulo.

Um sufikso neofte uzata, kiu ne havas tute precizan kaj ĉiam egalan signifon, sed kiun oni komprenas el la esenco de la vorto. Ekz.: Mano, manumo; kolo, kolumo (de ĉemizo), k. t. p.

(El la « Kurso Tutmonda de la Lingvo Internacia Esperanto, laŭ la Metodo Natura » de E. Gasse) (1).

---

(1) L'Aŭtoro en sia valora verko proponas ankaŭ multajn ekzemplojn, kiuj estas tie ĉi forlasitaj por plimallongigi la artikolon.

PLENAJ TITULOJ DE L'VERKOJ CITITAJ.

- I. **L. Zamenhof.** — Mejdunarodnij Jazik "Esperanto", — Polnij učebnik — (Rusa lernolibro) — Varŝava — F. Kelter — 1904.
- II. **Kabe.** — Pola antologio — Paris — Hachette et Cie — 1906.
- III. **P. Boulet.** — 1^a Universala Kongreso de Esperanto en Boulogne-sur-Mer — Aŭgusto 1905^a — Kongresa Libro — Boulogne-sur-Mer — G. Hamain.
- IV. **P. Berthelot kaj Ch. Lambert.** — Komercaj Leteroj — Parizo — Hachette kaj K^o — 1903.
- V. **J. de la Fontaine.** — Elektitaj Fabeloj esperantigitaj de *G. Vaillant.* — Paris Hachette et Cie — 1904.
- VI. **G. Moch.** — Historio Resuma de l'Arbitracio Konstanta — Monako — Instituto Internacia por la Paco — 1905.
- VII. **Fr. Schneeberger.** — Detala Raporto pri la oficialaj paroladoj, diskutadoj kaj decidoj de la Unua Universala Kongreso de Esperanto en Bulonjo-sur-Maro. — Laufon — Oficejo de Esperanto kaj Stenografio.
- VIII. **Fritz Reuter.** — Kio povas okazi, se oni donacas surprise. — Tradukita el la subgermana dialekto de E. Ĉefeĉ — kun ilustraĵoj — Londono — F. Mildner — 1906.
- IX. **W. Shakespeare.** — Hamleto, reĝido de Danujo — Tragedio en kvin aktoj — Tradukis *L. Zamenhof* — 3^a eldono — Paris — Hachette et Cie.
- X. **F. L. G. Maréchal.** — La Tutmonda Lernolibro por Paroligi Esperanton — Leeds — W. A. Smith.
- XI. **R. Bricard.** — Matematika terminaro kaj krestomatiko — Paris — Hachette et Cie — 1905.

- XII. **L. de Beaufront.** — La Langue internationale peut-elle être le Latin? Textes Français et Esperanto - Paris - Librairie-Imprimerie Espérantiste.
- XIII. "**Gefratario Esperanta** ,,. — Monata gazeto por propagando de lingvo internacia Esperanto - Napolo Piazza Cavour, 152 - (De junio ĝis septembro 1905).
- XIV. **Karlo-Verks.** — Elementa fotografa Optiko - Paris - Presa Esperantista Societo - 1906.
- XV. **A. W. Southcombe.** — Tutmondaj Fajro-Kutimoj - Londono - British Esperanto Association - 1905.
- XVI. "**La Revuo** ,,. — Internacia monata literatura gazeto, kun la konstanta kunlaborado de D^{ro} L. L. Zamenhof - Paris - Hachette kaj K^o - (De septembro 1906).
- XVII. "**Esperanto** ,,. — Scienca kaj literatura monata revuo - Tudományos és Szégyrodalmi Havi Folyóirat - Budapest, IX - Üllői-ut 59, IV. 8 - (De majo 1905).
- XVIII. "**The British Esperantist** ,,. — With wich is incorporated "The Esperantist", - The Official Organ of the British Esperanto Association - London, 13 Arundel-street, Strand, W. C. - (De januaro 1905).
- XIX. "**Esperanto** ,,. — Duonmonata internacia Gazeto - Genève - 8 Rue Bovy-Lysberg - (De 1905).
- XX. "**Espero Katolika** ,,. — Revuo Monata - Honorata per apostola Beno de Pio X^a - Sainte-Radegonde (Indre-et-Loire) France - (De oktobro 1903).
- XXI. "**L'Esperantista** ,,. — Monata Organo de la Itala Societo - Napoli - Piazza Cavour 152 - (De oktobro 1903 ĝis aŭgusto 1904).
- XXII. **H. Jürgensen.** — Esperanto in zwanzig Lektionen - Vollständiges Lehr-, Übungs-und Lesebuch zur Erlernung der internationalen Hilfssprache - Dritte Auflage - Stuttgart - Franckh'sche Verlagshandlung - 1905.
- XXIII. **A. Grabowski.** — Kondukanto de l'Interparolado kaj Korespondado, kun aldonita Antologio Internacia - Paris - Hachette et Cie.

- XXIV. **L. Marissiaux.** — Cour commercial d'Esperanto - Deuxième édition revue - Paris - Hachette - 1906.
- XXV. **M. Seynaeve** kaj **K. van Melckebeke.** — Paĝoj el la Flandra Literaturo - Bruĝo (Belgujo) - A.-J. Witteryck - 1904.
- XXVI. **L. de Beaufront.** — Ekzercoj de Aplikado - Leksikologio, Sintakso, Vortfarado Esperantaj - Paris - Hachette et Cie - 1903.
- XXVII. **J. C. O'Connor.** — Esperanto - The student's complete text book. - Containing full Grammar, Exercises, Conversations, Commercial Letters, and two Vocabularies - Revised by Dr. Zamenhof - London - "Review of Reviews" Office - 1903.
- XXVIII. **L. de Beaufront.** — Esperantaj Prozajoj - Fabeloj, Noveloj kaj Skizoj - Paris - Hachette et Cie - 1902.
- XXIX. **Homero.** — Iliado - Tradukis *A. Kofman* (En « Fundamenta krestomatio de la Lingvo Esperanto »).
- XXX. **X. de Maistre.** — Vojaĝo interne de mia ĉambro - Tradukita de *S. Meyer* - Paris - Hachette et Cie.
- XXXI. « **La Belga Sonorilo** ». — Journal Esperantiste Belge mensuel - Belgisch Esperantisch Maandschrift - Duffel (Belgujo) - (De septembro 1902).
- XXXII. **D. Marignoni.** — Esperanto, ossia la più pratica delle Lingue Internazionali - Manuale corredato di esempi e di vocabolario - Crema - C. Cazzamalli - 1890.
- XXXIII. « **Lingvo Internacia** ». — Literatura Aldono - Paris - Presa Esperantista Societo (De 1904).
- XXXIV. **H. Popov** kaj **T. A. Oreskov.** — Palna rakovodstvo za izuvanje mejdunarodnij jezik Esperanto, s mnogo upraĵnenija, ĥristomatijka i dva palni rječnici - Plovdiv - « Trud », 1900.
- XXXV. **P. Fruictier.** — Esperanta Sintakso - Laŭ verkoj de Dro Zamenhof kaj aliaj aŭtoroj - Szekszard (Hungarlando) - P. de Lengyel - 1903.

- XXXVI. **P. Lengyel** kaj Aliaj Aŭtoroj. — Esperanto Nyelvtan és Szótar - Budapest - Nagy S.
- XXXVII. « **Tra la Mondo** ». — Tutmonda ilustrata Revuo Esperantista - Meudon (S. et O.) France - (De 1905).
- XXXVIII. **F. Schneeberger**. — Lernolibro de Esperanta Stenografio - Unuiga Sistemo Stolze-Schrey - Berlin - Möller u. Borel.
- XXXIX. « **Internacia Scienca Revuo** ». — Oficiala monata organo de la Internacia Scienca Oficejo Esperantista - Genevo 8, Rue Bovy-Lysberg - (De 1904).
- XL. **F. Lallemand** kaj **L. Beau**. — Diversaĵoj - Rakontoj el J. Lemaitre, J.-H. Rosny, G. Auriol... - Paris - Hachette - 1902.
- XLI. « **Lingvo Internacia** ». — Centra Organo de la Esperantistoj eliranta la 15an de ĉiu monato - Paris - Presa Esperantista Societo - 33, Rue Lacépède - (De 1895).
- XLII. « **Cesky Esperantista** ». Organo de Austria Societo Esperantista en Brno - (De 1903).
- XLIII. **J. C. O'Connor** and **P. D. Hugon**. — Praktikaj komercaj Leteroj - Practical Business Letters in Esperanto, with key - Part I - London - G. Pitman, 85 Fleet St., E. C. - 1907.
- XLIV. **M. L. Zamenhof**. — Proverbaro Esperanta - Aldono al la verko « Frazologio rusa-pola-franca-germana » - Kajero I - Varŝava - A. Gnis - 1905.
- XLV. **Virgilio**. — Eneido, Kantoj I kaj II - tradukis Dro Vallienne - Paris - Hachette - 1904.
- XLVI. « **La Suno Hispana** » Organo de la Sociedad Española para la propagación del Esperanto - Revista mensual - Valencia - Avellana, 11 (De 1904).
- XLVII. « **L'Espérantiste** » Organe propagateur et conservateur de la langue internationale - Louviers (Eure) - Francando - 4, rue du Gril - (De 1898).

- XLVIII. **Macaulay.** — Horacio - El la Baladoj pri antikva Romo - Tradukis C. Bicknell - Bordighera - P. Gibelli - 1906.
- XLIX. **L. Zamenhof.** — Fundamenta Krestomatio de la Lingvo Esperanto - Dua eldono - Paris - Hachette.
- L. **E. Gasse.** — Kurso Tutmonda de la Lingvo Internacia Esperanto, laŭ la metodo natura - Paris - Hachette.
-

ENHAVO

Dediĉo	Paĝo	3
I. La Espero (<i>Zamenhof</i>)	»	5
II. Fabelo (<i>Tetmajer</i>)	»	6
III. Fiŝkaptado (<i>Boulet</i>)	»	8
IV. Komerca Letero (<i>Ahlberg</i>)	»	10
V. La Leono kaj la Muŝeto (<i>La Fontaine</i>)	»	11
VI. Arbitracio (<i>Moch</i>)	»	13
VII. Parolado (<i>Zamenhof</i>)	»	14
VIII. La Surprizo (<i>Reuter</i>)	»	17
IX. Hamleto (<i>Shakespeare</i>)	»	19
X. La Sukero (<i>Maréchal</i>)	»	21
XI. Aritmetikaĵoj (<i>Bricard</i>)	»	22
XII. Ĉu la Lingvo Internacia povas esti la Latina (<i>de Beaufront</i>)	»	24
XIII. Fenestro kiu lumiĝis... (<i>Napola Kanteto</i>)	»	26
XIV. Lumeco de Objektivo (<i>Verks</i>)	»	28
XV. La bruligado de la « Clavie » (<i>South-</i> <i>combe</i>)	»	29
XVI. La Predikanto (<i>Biblio</i>)	»	31
XVII. Fino de l' Septembro (<i>Petőfi</i>)	»	33
XVIII. La Tertremo de Valparaíso (<i>Rust</i>)	»	34
XIX. En Urugvaj' (<i>Berthelot</i>)	»	36
XX. Publika letero al ĉiuj Pastroj Kristanaj (<i>Peltier</i>)	»	38
XXI. Othello (<i>Shakespeare</i>)	»	40
XXII. La kvar Sezonoj (<i>Jürgensen</i>)	»	43
XXIII. Interparolo en Restoracio (<i>Grabowski</i>)	»	46
XXIV. Mia Biciklo (<i>Marissiaux</i>)	»	47

XXV. La Skribisteto (<i>Gezelle</i>)	Pago	48
XXVI. Pensoj de diversaj Aŭtoroj (<i>de Beaufront</i>). »		50
XXVII. Ekzercoj pri la rilataj (simplaj) vortoj (<i>O'Connor</i>)	»	52
XXVIII. La Miozoto (<i>Sandoval</i>)	»	55
XXIX. Iliado (<i>Homero</i>)	»	56
XXX. Animo kaj Besto ĉe la homo (<i>de Maistre</i>). »		60
XXXI. La Tunelo de Siloe	»	62
XXXII. Abrahamo kaj la Gasto (<i>Marignoni</i>) . »		64
XXXIII. La Patro de pestuloj el El-Arish (<i>Slo- waski</i>)	»	65
XXXIV. La Vetero (<i>Popov-Oreskov</i>)	»	67
XXXV. Sintaksajoj (<i>Fruictier</i>)	»	69
XXXVI. La Mondo poŝta Oficejo	»	71
XXXVII. Al Dio (<i>Zamenhof</i>)	»	73
XXXVIII. Naskiĝo de la stenografia Sistemo Stolze- Schrey (<i>Schneeberger</i>)	»	75
XXXIX. Universala Kontraŭveno (<i>Ernault</i>) . . »		77
XL. La morto de l' Fratino de la Leprulo (<i>de Maistre</i>)	»	79
XLI. Brulado (<i>Sentis</i>)	»	81
XLII. Pinoj kaj Abioj (<i>Kocic</i>)	»	83
XLIII. Referenco pri estontaj Agentoj (<i>O'Con- nor-Hugon</i>)	»	84
XLIV. Proverbaro (<i>M. F. Zamenkof</i>)	»	86
XLV. Eneido (<i>Virgilio</i>)	»	88
XLVI. Spritajoj	»	91
XLVII. Neŭtraleco kaj Toleremeco (<i>de Beaufront</i>) »		93
XLVIII. Horacio (<i>Macaulay</i>)	»	95
XLIX. Plena Gramatiko de Esperanto (<i>Zamenhof</i>) »		99
L. Prefiksoj kaj sufiksoj (<i>Gasse</i>)	»	102
Plenaj titoloj de l' verkoj cititaj	»	106

Comitato d'Esplorazione

incarnazione di una internazionale eccelsa
della vita, della religione tra i popoli della
terra, che si manifesta in ogni cosa. Questa
è assolutamente cristiana e qualitativa
partita politica.

Tiu ĉi Antologio kaj la sekvantaj libroj estas vend-
eblaj ĉe l'Aŭtoro

Prof. LUIGI GIAMBENE

198, Babuino - Roma. (Italujo).

I PRIMI PASSI DELL'ESPERANTISTA

MANUALETTO TEORICO-PRATICO

della lingua internazionale ausiliaria Esperanto

— o Lire 0,50 o —

VOCABOLARIO ITALIANO-ESPERANTO

— o Lire 1,25. o —

“ESPERANTO,”

Duonmonata internacia gazeto

La plej ofta! La plej malkara! La plei disvastigata!

Tutmonda informilo — Ĉiulandaj korespondantoj —
Multaj artikoloj pri politiko, vivado nacia, komerco, statistiko,
leĝoscienco, arto k. t. p. — Feljetono — Gravaj Enketoj —
Konkursoj — Kroniko esperantista — Senperaj informoj pri
praktika peresperanta movado — Organo de la Konsulejoj —
Nacia paĝo redaktita en la kvin ĉefaj lingvoj.

« ESPERANTO » APERAS EN ĴURNALA FORMATO.

*Ĝi estas aĉetebla ĉe la belgaj, francaj,
hispanaj, svedaj, svisaj stacidomoj kaj ĉe multaj
vendejoj en ĉiuj landoj*

UNU NUMERO: 10 centimoj (4 Spesdekoj)

JARA ABONO: 3 frankoj (1,20 Spesmiloj)

Direkcio: 8, Rue Bovy-Lysberg, GENÈVE (Svisujo).